№ 38 Opłata pocztowa opłacona ryczałtem. צווייטער יאַרגאַנג. פרייז 20 גראָשן. „CZENSTOCHOWER CAJTUNG"

טשענסטאָכאָווער צייטונג

Bibljoteka Jagellońska
Kraków
Św. Anny 19

אַנאָנסען-פרייז פאַר אַ מילימעטער-שורה:
פאָרן טעקסט 40 גראָשן — נאָכן טעקסט 25 גראָשן
אין טעקסט 30 גראָשן.

ערשיינט יעדן פרייטאָג.
רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע:
ערשטע אַלעע 6. — טעלעפאָן 201.

אַבאָנעמענטס-פרייז: 1 נומער 20 גראָשן.
CZĘSTOCHOWA, ALEJA 6. TELEFON 201.

Piątek, dnia 18 września 1931. ליכט-צינדען 5.32 פרייטאָג, פ׳ האזינו ז׳ תשרי תרצ״ב.

ולקחתם לכם — משלכם ממש!
די שענסטע **ארץ-ישראל אתרוגים**
מהודרים און מובחרים שבמובחרים, ווי אויך
לולבים און הדסים איז צו בעקומען אין צוקערוואַרען-געשעפט פון ה׳ י. שיפער, ערשטע אַלעע 6
צו מעסיגע פרייזען.
בעמערקונג: עס איז אויך צו בעקומען אין 8 בעגרענעצטער צאָהל שעהנע קאָרפורער אתרוגים. תמכו בתוצרת הארץ!
אהרן אלי׳ ראַטענבערג ושותפיו.

ולקחתם לכם משלכם!
ארץ = ישראל אתרוגים
הורט=פערקויף
פערטרעטונג פון „אגודת=אתרוג" אין תל=אביב
I. CZARNOCHA, SOSNOWIEC
Kołłątaja 6 – 8. Telefon 4-27.

אלע אונזערע סוחרים, קאָנסומענטען און מיטאַרבייטער
ווינשט
א גמר חתימה טובה
די זייפען=פאַבריק
DZIUBAS i FISZEL Sp. Akc.

SZKOŁA TAŃCÓW
baletm. **K. KOSTECKIEGO**
w lokalu własnym **ul. Waszyngtona**
d. Jasna **49**.
Wyucza „Ostatnie Nowości"
w kompletach i pojedyńczo.
Zapisy na kursy I, II, III, Mazura
codziennie od 10 rano do 9 wiecz.
אכטונג: שבת, ד. 19 ד.ח. און יעדען אַנדערן שבת — פראַקטישע לעקציעס פון 8 אָווענד.

Biuro Techniczne „UNION"
Sp. z o. o
Panny Marji 14 tel. 7-70
poleca:
a) **artykuły techniczne**
(pasy transmisyjne, węże gumowe i parciane, wentyle i t. d.)
b) **artykuły elektrotechniczne**
(żarówki. przewodniki, rurki; galanterję elektrotechniczną, wentylatory i t. d.)
c) **aparaty radjowe; głośniki, akumulatory, lampy radjowe** itd

די הערצליכסטע **ניי-יאָהר וואונשען** שיקען מיר אלע אונזערע טשענסטאָכאָווער פריינד, פריינדינס, פאַמיליע און בעקאַנטע.
Strzelcy 36 p. p. Legji Akademickiej.
גאָלדבערג לאַלעק, זוזאָווסקי אַדאָלף, אַבערמאַן אברהם, קורלאַנד נאַטאַן, קאַנאַרסקי מיכאל און קאָהן קאַראָל.

פּראַשעניעס,
אַלעראַרט הויז - מעלדונקעס, בוך - פיהרונג, מאַשין און האַנד-שריפט שנעל, בילינג
שרייבט **זאַלצבערג, נאַרוטאָוויטשא 6.**

צוליעב ליקווידאַציע
גענצליכער אויספערקויף!
דאס בעוואוסטע **פוטער=געשעפט**
פון די **געבר. קעלציגלאָווסקי**
און בערקאָוויטש פילסודסקי № 9 אין הויף,
מאַכט בעקאַנט, אַז דאס געשעפט ווערט ליקווידירט און דער גרויסער לאַגער פון אַלערליי
פוטער-סחורות ווערען גענצליך אויספערקויפט.
נוצט דעריבער אויס די געלעגענהייט און איהר קענט קויפען
צו אויסערגעוועהנליכע ביליגע פרייזען.
געדענקט די אדרעס און איילט אייך צו, וכל הקודם זכה!

Felicja Gliksman - Cudkowiczowa
udziela lekcji
gry fortepianowej
Przemysłowa 2 (daw. Fabryczna).

Szkoła Rzemieśln.-Przemysłowa dla Żydów w Częstochowie
podaje do wiadomości, że ze względu na święta
przedłużyła termin zapisów.
Warsztaty: ślusarsko mech., stolarski i elektroteniczny polecają swe wyroby. Wykonanie solidne i na dogodnych warunkach
Zapisy przyjmuje się również do klasy prygotowawczej.

א גרויסע אויסוואַהל
אתרוגים מובחרים,
לולבים והדסים ווי אויך **ארץ-ישראל אתרוגים**
צו קאָנקורענץ פרייזען
בעקומט מען אין לאַנג-יעהריגען אתרוגים-האַנדעל פון
ח. סרעברניק, וואַרשאַווער 13
אויך בעקומט מען בעזונדער לולבים.

Udzielam lekcyj gry **NA SKRZYPCACH**
JADWIGA FAJGE Kościuszki 2-b

Uwaga! ZAKŁAD ELEKTROMECHANICZNY Uwaga!
J. WYKA, II-ga Aleja 28 w podw.
Reperacje:
Motorów elektrycznych, dynamo-maszyn, starterów, akumulatorów i wszelkich aparatów dentystycznych i fryzjerskich.

מגישים אנו בזה כוס תנחומין לאבלו הכבד
וצערו של מו״ה **אבא** נ״י **קויפמאַן** שו״ב
חברנו, למות עלי בנו היקר והחשוב
נ״ע
שמואל גרונם ז״ל
המקום ינחם אותו ואת משפחתו בתוך שאצ״י.
שוחטי גסות
דפה.

צו גבאים פון אלע שוהלען, מנינים און שטיבלעך!
מיר אונטערגעשריבענע גבאים און מתפללים פון מנין אין טשענסטאָכובקע, פּראָטעסטירען געגען די נבלה, וואָס איז געמאַכט געוואָרען ביי אונז אין מנין.

די פרוי רייזעל פרישמאַן מיט איהר איידעם ארון פרישמאַן זענען געקומען מיטוואָך פ׳ האזינו 11 א זייגער ביינאַכט, אויפגעריסען דאָס שלאָס פון מנין און ארויסגעכאַפּט דאָס ספר-תורה און עס אַוועקגעטראָגען אין שטאָדט אריין.

דעריבער בעטען מיר אַלע גבאים פון די שוהלען, מנינים אָדער שטיבלעך אין דער שטאָדט, אַז זיי זאָלען נישט צונעמען דאָס ספר-תורה, נישט לייענען אויך עס נישט נעמען צו הקפות, ביז די פרוי פרישמאַן, וועט נישט פריהער האַלטען א דין תורה ביים היגען רב שליט״א מיט די גבאים פון טשענסטאָכובקער מנין.

יום ה׳ דעשי״ת.

חיים משה רודניצקי, הירצקע אופנער, יצחק מאיר שטאם, ישראל יהושיע בערלינער, אנשיל פּריימערמויער, קלמן לאַנצבערג, יצחק ווינטער, יאנקעל באָהם, יעקב רודניצקי, ארון צינצונאַטוס, יצחק קראַקאָווסקי, יאנקיל צינצונאַטוס, יצחק שמואל רודניצקי, יצחק שווידערסקי, אברהם מרדכי זאַביינסקי, יצחק יאַקובאָוויטש, הירש לייב גאַבעל, אברהם ווייגבוים, זאב דוב ראָזענזאַפט.

צוזאַמען מיט אייך׳ פרוי **קויפמאַן** און **זוהן,**
בעוויינען מיר מיט ריהרענדע טרעהרען דעם פריהצייטיגען
טויט פון אייער געעהרטען מאַן און פאַטער
ר׳ **שמואל גרונם קויפמאַן** ז״ל תנצב״ה
גאָט זאָל אייך טרייסטען מיט א ריכטיגע טרייסט.
אפרים ניעבעלסקי און **פרוי.**

צום ווינטער = סעזאָן 1931=32!
איז דאס **פוטער=געשעפט**
פון **מיכאל איידעלמאַן**
פילסודסקי 5, פּראַנט ערשטער שטאָק, טעל. 305
פערזעהען מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון אַלערארט פוטער - סחורה און איינצעלנע פעל, בלאַמען.
פערטיגע דאַמען און מענער = פעלצען.
אין מיין ערשטקלאַסיגען קיזשנער-ווערקשטעל ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי בעשטעלונגען, שנעל, רעיעל, לויט די נייעסטע מאָדען, אונטער מיין פערזענליכער אויפזיכט.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער הבר
יעקב קויפמאַן
צום פריהצייטיגען טויט פון זיין ברודער
נ״ע שמואל גרונם
זייט געטרייסט!
אַדאָלף שצעקאַץ און **יוסף עפשטיין.**

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער שעפין און זוהן
צוליעב דעם טויט פון זייער ליבען מאַן און פאַטער
נ״ע שמואל גרונם קויפמאַן
וועלכער איז אין די בליהענדסטע יאהרען פון זיי אַוועקגעריסען געוואָרען.
די שעפין זאָל אין דער ווייטערער ערציהונג פון איהר איינציגען זוהן אַ טרייסט געפונען.
רוזשא ראָזען און **דוד ליבערמאַן**

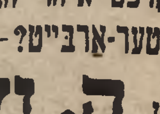
צום ווינטער סעזאָן!
דאַרפט איהר האָבען אַ דאַמען אָדער א מענער פעלץ אָדער אַנדערע פוטער-אַרבייט? — בעשטעלט נאָר אין דער לאַנג-עגזיסטירענדער פירמע
פון **ה. זשעלינסקי אלעע 10**
מיר נעמען אָן פון אייגענע און אויך פערטרויטע סחורות.
היות ווי פוטער=וואַרג איז היינט ביליג האָבען
מיר אויך רעדוצירט דאָס אַרבייטס = לוין!
רעעלע בעהאַנדלונג מיר מאַכען פון אַלט—ניי! שנעלע אויספיהרונג.
איילט אייך דעריבער און מאַכט אייער בעשטעלונג נאָר אין דער פּראַצאָווניע פון
ה. זשעלינסקי, אלעע 10 און איהר וועט זיין צופריעדען.

מיט גרויט צער זענען מיר מודיע וועגען טויט פון אונזער מאַן און פאַטער
נ״ע שמואל גרונם קויפמאַן
אינהאַבער פון וואורשטען-געשעפט אַלעע 9.
די לויה איז פאָרגעקומען מאָנטאָג דעם 14 סעפּטעמבער 1931 י. ג׳ תשרי (צום גדליה) תרצ״ב.
גלייכצייטיג דריקען מיר אויס אונזער אינינגסטען דאַנק די אַלע וועלכע האָבען אַנטייל גענומען אין דער לויה און אָבגעגעבען דעם לעצטען כבוד.
די אין טרויער פערבליבענע
פרוי, זוהן און פאַמיליע.

אין טעג פון חשבון הנפש.

(וועגען דער קהלה-פרעזעסור).

די וויכטיגסטע ארטיגע פראגע, וואס אינטערעסירט יעדען טשענסטאכאווער ייִד, איז אהן ספק די פראגע אויב דער ביז-יעצטיגער קהלה-פרעזעס ה' גאלדשטיין וועלכער האט אויך בעת די לעצטע פערוואלטונגס-וואהלען בעקומען א מעהרהייט, וועט דורך דער אויפזיכטס-מאכט בעשטעטיגט ווערען אלס פרעזעס.

אייגענטליך, אין גלייכען וועג, וואלט דאס גאר קיין פראגע נישט געדארפט זיין. עס וואלט נישט געקענט אונטערליגען קיין שום ספק, אז די מאכט וועט אקצעפטירען אלס פרעזעס דעם וואס שטעהט שוין זינט 12 יאהר אין דער שפיץ פון דער היגער קהלה און וועלכער האט בעת אלע דריי פארגעקומענע וואהלען בעקומען א מעהרהייט.

איז אבער אין אונזער שטאדט געשאפען געווארען אזא לאגע אז עס געפונען זיך בייזוויליגע רכילות-טרייבער, וועלכע בעמיהען זיך צו פערשפרייטען פאלשע שמועות און פליאטקעס, כדי ארויסצורופען שנאה און האס צווישען די געגנערישע ריכטונגען, און צווישען די דאזיגע רכילות'ן פערנעמט דעם אויבענאן די פליאטקע אז די וואס האבען בעת די לעצטע וואהלען געשטימט פאר א צווייטען קאנדידאט וועלען אנווענדען א נ ד ע ר ע מ י ט ל ע ן אז ה' גאלדשטיין זאל נישט בעשטעטיגט ווערען.

פריהער האט מען געזאגט אז עס ווערען אנגענומען ארטיגע מיטלען די וואהל נישט צו בעשטעטיגען, און מען האט דאס צוגעווארפען די דעמאקראטען מיט דער אגודה. איצט ווייזט מען אן, לאמיר עס זאגען אפען, אז אזוי ווי די בעשטעטיגונג דארף קומען פון מיניסטעריום, וועט די אגודה, וועלכע איז א „קרובה למלכות", שוין זעהען דורך איהרע מענשען אין ווארשא צו טהון וואס מען דארף.

אזאלכע שמועות קענען אבער פערשפרייט ווערען נאר דורך מענשען וואס זענען אויסען צו צושטערען דאס יודישע לעבען אין אונזער שטאדט, ווארום לויט אונזער פעסטער איבערצייגונג וועט קיינער פון די דאזיגע צוויי גרופירונגען נישט צוטהון די האנד צו שטערען די קאנדידאטור פון ה' גאלדשטיין.

בנוגע דער אגודה זעהען מיר דאך אז אין איהר אפיציעלען קאמוניקאט, וואס ווערט געדרוקט אין היינטיגען נומער, ערקלערט זי עפענטליך אז זי אוז נישט געגען דער קאנדידאטור פון ה' גאלדשטיין, און דער גאנצער קאמוניקאט איז אזא ארט פערטיידיגונג פאר דער היגער עפענטליכקייט פארוואס זיי האבען געשטימט געגען, איז דאך פערשטענדליך אז אויב די היגע אגודה-פיהרער פיהלען נאך דעם מינדסטען אחריות-געפיהל לגבי דער היגער קהלה, וועלען זיי געוויס נישט שאדען די קאנדידאטור פון ה' ג. ווארום אין געגנפאל וועלען זיי שוין איינגאנצען פערלירען אויך דעם קליינעם איינפלוס וואס זיי וואלטען אפשר נאך געקענט האבען אויף דער היגער יודישער בעפעלקערונג.

פון די דעמאקראטען איז דאך שוין אבגערעדט, געוויס זענען זיי בעגאנגען א גרויסע זינד מיט דעם וואס זיי האבען בעת די לעצטע וואהלען געשטימט געגען ה' גאלדשטיין, איבערהויפט ווען די אגודה (אין איהר זעלבען קאמוניקאט) ווארפט זיך אויף זיי און זאגט אז צוליעב די דעמאקראטען האט זי אויך געשטימט געגען.

זענען דאך זיי, די דעמאקראטען, געווען די ערשטע וואס האבען ארויסגערוקט די קאנדידאטור פון ה' גאלדשטיין, האט דאך זייער פיהרער ה' ראזענבערג אין זיינע ארטיקלען אין דער „טשענסט. צייטונג" זיך ארויסגעזאגט ענטשידען אז ה' ג. האט נישט געדארפט צו רעזיגנירען פון דעם פרעזעס-אמט, ווייל פאקטיש האבען אלע איהם געוואלט. מיר ווייסען אויך אז נישט ה' ראזענבערג און נישט ה' זשעריקער (ווי אלע ווייסען) האבען די קאנדידאטור אלס פרעזעס נישט געוואלט אננעמען. און אויב זיי זענען געקומען אין לעצטען מאמענט און אוועקגעשטעלט דעם פרינציפ העכער ווי די קהלה-אינטערעסען, איז דאס געוויס א גרויסע זינד, אפילו פאר דעמאקראטען וואס א פרינציפ איז ביי זיי הייליג, אבער אין רעזולטאט זענען מיר זיכער אז זיי ווינשען זיך מיט'ן גאנצען הארץ אז דאס קהלה-פעקיל זאל פאלען דעם ה' גאלדשטיין, און נישט זיי, אין קאפ אריין.

אמת, אז צו אונזער גרויסער חרפה זענען מיר געווארען הפקר ווי די ווילדע חיות, איבערהויפט איז די אזוי-גערופענע יודישע „פרעסע" שרעקליך דעמאראליזירט אז עס קענען קומען עטליכע יונגעלייטלעך, מאכען א „פרעסע" וועלכע ווערט געדעקט מיט'ן מאנטעל פון א פאליטישער ארגאניזאציע וואס טראגט א וועלט-נאמען, און וועלכע האט זינט דעם אנהויב פון די וואהלען אנגענומען א שענדליכע טאקטיק פון צושטערען און צוברעכען, וועלכע הערט נישט אויף צו ווארפען שמוץ און עיפוש אויף אלע זייטען ווייל מען האט מורא, טאמער וועט חלילה ווערען שלום, טאמער וועט פארט קומען צו א פערשטענדיגונג, דעריבער ווען מען זעהט אז ס'איז פערהאנען א מעגליכקייט אז דער געגנער זאל זיך מישב זיין און נאכגעבען, נעמט מען און מען ווארפט איהם א שטינק-באמבע גלייך אין פנים אריין כדי איהם נאך מעהר צו רייצען, און דאס טהוט מען, ווייל דער פירוד און דאס ארומרייסען זיך איז זייער לעבען, און אין דעם זעהט מען די עקזיסטענץ.

אבער די דאזיגע ווילדע מעשים, אזוי ווי די נארישע רכילות'ן און פליאטקעס וועלען לויט אונזער פעסטער איבערצייגונג נישט זיין אומשטאנד ארונטערצופיהרען פון גלייכען און עהרליכען וועג די מענשען אין וועמענס הענד עס ליגט דער גורל פון דער היגער יודישער קהלה, וועלכע געפונט זיך אין אזא קאטאסטראפאלען מצב.

אין די היינטיגע טעג פון חשבון הנפש, וועלען זיי זיך בעפרייען פון די פארטיי-פרינציפען, וועלען זיי נעמען אין אכט די אונגעהויערע פעראנטווארטליכקייט וואס זיי טראגען לגבי די וועהלער, און אלע וועלען זיי מיטווירקען אז דאס קהלה-לעבען אין אונזער שטאדט זאל קענען ווי אמשנעלסטען ארגאניזירט ווערען אויף אלע געביעטען לטובת דער גאנצער היגער יודישער בעפעלקערונג.

י. פ.

הענריק מארקוספעלד ז״ל.

(צו דער 10-טער יאהר-צייט).

א זעלטענע ערשיינונג אין אונזער דור איז געווען הענריק מארקוספעלד.

עס איז נישט געווען קיין איין אינסטיטוציע, וואו ער זאל נישט זיין בעטייליגט סיי מיט זיין ארבייט און נאך מעהר מיט זיין געלד. ער האט נישט איבערגעקליבען, וואס פאר א ציעל די דאזיגע געזעלשאפט האט זיך געשטעלט, אויב זי איז נאר נעשאפען געווארען דארף מען זי אונטערשטיצען.

אזוי האט ער אקטיוו געארבייט אין אלע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס, אויך אין די קולטורעלע און סאציאל-ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס. ער האט אויך טיילווייז געשטיצט אלגעמיינע שטאדטישע אינסטיטוציעס ווי די פייערלעשער א. א. מען דערצעהלט א קוריאז, אז ווען ער האט זיך צונויפגעשמועסט מיט די פארשטעהער פון די סאציאליסטישע ארבייטער-אינסטיטוציעס, האט ער זיך געפרעגט צי זיי וואלטען נישט געווען גרייט אנצונעמען פון איהם מאטעריעלע שטיצע...

דאס איז געווען א פענאמענאלער מענש, וואס קען בעצייכענט ווערען אלס יחיד בדורו.

ווען א וועלכע ס'איז געזעלשאפט האט אדורכגעלעבט א מאטעריעלען קריזיס, איז דער לעצטער אויסוועג געווען: מארקוספעלד. מען האט נאר געדארפט בעשטימען א דעלעגאציע צו מארקוספעלד'ן און דער קריזיס איז געווען געענדיגט.

מען האט שוין א סך גערעדט און געשריבען וועגען דעם דאזיגען אייגנארטיגען פילאנטראפ, איך וויל נאר ביי דער געלעגענהייט דערמאנען עטליכע עפיזאדען:

דאס איז געווען אין יאהר 1912, די ליטערארישע געזעלשאפט איז דאמאלס דורך דער רוסישער מאכט געשלאסען געווארען און די גאנצע נאציאנאל-יודישע יוגענד האט נישט געהאט וואו זיך אהינצוטהון, לאין ברירה האט מען בעשלאסען זיך אריינצוקריגען אין דער דאמאלסדיגער „לירא", וועלכע איז געווען א נעסט פון דער אסימילאציע.

א שווער געראנגעל איז דאן פארגעקומען צווישען דער אסימילירטער אינטעליגענץ מיט דער נאציאנאלער יוגענד. מען האט געקעמפט אויף לעבען און טויט. דער איינציגער, וועלכער האט מיטגעהאלפען אין אונזער קאמף און אונז פערלייכטערט דאס אריינקומען אין דער „לירא", איז געווען הענריק מארקוספעלד, וועלכער איז געווען פרעזעס פון דער געזעלשאפט. און שפעטער, ווען עס איז אונז געלונגען צו פערייאגען די אסימילאטארען פון דער „לירא" איז מארקוספעלד מיט אונז ווייטער געבליבען און ער האט אנגעקוואלען פון דער טעמפעראמענטפולער יוגענד און פון דער יודישער ליטעראטור און מוזיק.

א צווייטער עפיזאד.

אין יאהר 1917 איז אין טשענסטאכאוו פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון די יודישע טורן און ספארט-פעראיינען. דער היגער טורן-און ספארט-פעראיין האט איינגעארדענט א טורן-אויפטריט און שפעטער א באנקעט, אויף וועלכען דער אלטער שטאדט-טאטע מארקוספעלד האט פערנומען דעם אויבען אן.

דער שרייבער פון די שורות האט דאמאלס אין זיין טאסט זיך געווענדען צום עהרען-פרעזעס (מארקוספעלד) מיט אנ'אפעל, אז ער זאל שענקען א פלאץ פאר די ספארטלער אויף איבונגען און באלד האט ער זיך אויפגעשטעלט און פייערליך ערקלערט, אז דער פלאץ אויף קאשטשושקי (דעם נומער געדענק איך נישט) שענקט ער אוועק אויף די איבונגען.

געשטארבען מארקוספעלד און נאך 10 יאהר צייט איז נאך קיין אנדערער מארקוספעלד נישט געבוירען געווארען און דעריבער בעטייליגען זיך אלע יודישע געזעלשאפטען, וועלכע לעבען איבער א שווערען קריזיס און עס איז נישטא ווער עס זאל זיי צוהילף קומען און זיין אנדענקען.

אונזערע גבירים ווילען טאקי ירשענען די פרעזעס-אמטען פון דעם גרויסען נפטר, אבער זיינע מעלות פערמאגען זיי נישט.

חבל על דאבדין.

ש. פראנק

דאס ענטהילען א טאוועל אויפ'ן נאמען פון הענריק מארקוספעלד.

צו דער 10-טער יאהרצייט פון דעם גרויסען נדבן און כלל-טהוער הענריק מארקוספעלד, האט די נייע סינאגאגע איינגעמויערט אין קארידאר פון דער סינאגאגע א אנדענקונגס-טאוועל און איינגעארדענט א טרויער-פייערונג אויף דינסטאג דעם 15 ד. ה. צו איהר ענטהילונג.

די סינאגאגע איז איבערפולט פון דעלעגאציעס פון כמעט אלע יודישע געזעלשאפטען, ווי אויך א דעלעגאציע פון די פייערלעשער. אויך זענען פערהאן פעהנער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, די האנדווערקער מיט זייער גרויסער פאהן, ווי אויך די פאהנען פון יודישען גימנאזיום און האנדווערקער-שולע, די פאהנען זענען בעציהרט מיט שווארצער קרעפע.

דער אבער-קאנטאר ה' פישעל דאווענט מעריב מיט דער בעגלייטונג פון כאר. דאן ווערט געמאכט א אל מלא רחמים און די סינאגאגע-פערוואלטונג איז מנדר 100 זל. אויפ'ן נאמען פון נפטר פאר דער סינאגאגע.

וועגען די פערדינסטען פון גרויסען נפטר רעדען די ה"ה ד"ר הירשבערג און ד"ר באטאוויץ. נאכהער געהט דער עולם ארויס אין קארידאר וואו ס'קומט פאר די ענטהילונג פון דער טאוועל, וועלכע עס האט אויסגעפיהרט ד"ר באטאוויץ.

אין א פייערליכער שטימונג געהט דער עולם זיך פונאנדער.

די פערפאלגטע. (21

ראמאן פון יודישען לעבען אין איטאליע, אין 19-טען יאהר-הונדערט.

פריי פון העברעאיש דורך י. געלזאהן.

(פארטזעצונג)

א לאנגע צייט האט געדויערט ביז ברודער און שוועסטער האבען זיך אבגעריסען איינער פון צווייטען און ערשט ווען די ערשטע איבערראשונג איז אריבער און זיי האבען זיך עטוואס בערוהיגט, האט וויקטאר אנגעהויבען צו בעווארפען זיין שוועסטער מיט פראגען ווי אזוי זי האט זיך בעפרייט פון געפאנגענשאפט אין קלויסטער און ווי אזוי זי קומט אהער.

מרים האט צו איהם געזאגט:

דו ווייסט געוויס אז מען האט מיך איינגעשפארט אין קלויסטער צוליעב אונזער אמאליגער דיענסט יעווא, און אט האט זי אליין מיך געראטעוועט און צוגעהאלפען צו דעם האט אויך מיין פריינדין זאפיע וועלכע געפונט זיך אין זעלבען קלויסטער אלס קירכענשוועסטער.

איך האב זיך אויף קיין זאך נישט געריכט—האט מרים דערצעהלט—און איך האב שוין כמעט געהאט אויפגעגעבען מיין האפנונג זיך צו בעפרייען וויסענדיג, אז איך האב נישט קיינעם וואס זאל זיך בעמיהען וועגען מיין בעפרייאונג, אונזער פאטער איז פערשוואונדען, וואוהין ווייסען מיר נישט—מרים האט זיך שרעקליך צויאמערט—די ליבע מוטער איז פון צרות קראנק אין שפיטאל. דו, מיין איינציגער ברודער, קענסט אהין נישט קומען. דאס אלץ האב איך בערעכענט און אויף וועמען האב איך צו האפען, דעריבער האב איך זיך אנגעהויבען בעהערשען מיט דעם געדאנק אז מעהר זאל איך זיך נישט אקעגענשטעלען מיינע לעהרערינס אום צו געווינען זייער צוטרוי, אז זיי זאלען מיך נישט אזוי שטארק היטען און דאן וועל איך זיך אפשר מיט דער צייט קענען בעפרייען.

מיין פריינדין זאפיע, וועלכע האט מיט מיר מיטגעפיהלט און זיך בעטייליגט אין מיינע שמערצען, האט זיך געוואונדערט אויף דער ענדערונג וואס איז פארגעקומען אין מיינע בעציהונגען צום קלויסטער, אבער זי האט מיך וועגען דעם קיינמאל נישט געפרעגט. מעגליך האט זי זיך אנגעמערקט וועגען מיין אמת'ער כונה.

לעצטענס האב איך זאגאר בעמערקט ווי יעווא קומט פון צייט צו צייט אין קלויסטער אריין, און זי פיהרט געהיימע געשפרעכען מיט זאפיא'ן, אבער איך האב נישט געקענט האבען קיין אהנונג אז דאס האט צו טהון מיט מיר.

איינמאל אין אווענד, ווען איך בין שוין געלעגען אויף מיין געלעגער האב איך געהערט ווי אין צווייטען צימערל וואו עס האט זיך געפונען זאפיא, רעדט מען אין דער שטיל, דאסמאל האט מיך אינטערעסירט וועגען וואס מען רעדט דארט, איך האב זיך צוגעבויגען צו דער וואנד און נעהערט אז דאס רעדט זאפיא מיט יעווא'ן, אבער איך האב נישט געקענט הערען וועגען וואס זיי רעדען צווישען זיך.

איך בין צוריק ארויף אויפ'ן בעט, אבער איך האב עפיס נישט געקענט ענטשלאפען ווערען, און בין געלעגען וואך ביז נאך האלבער נאכט, ווען אין קלויסטער האט געהערשט א טויטע שטילקייט, האב איך געהערט ווי די טיער פון זאפיא'ס צימער האט זיך זעהר שטיל געעפענט, און דאן בין איך דערציטערט געווארען, הערענדיג צוויי לייכטע קלעפ אין דער טיער פון מיין צימער.

אזוי ווי איך האב פערשטאנען, אז דאס איז נישט קיין אנדערע ווי זאפיא, האב איך אין דער שטיל געעפענט די טיער, דורך וועלכער עס זענען אריינגעקומען זאפיא מיט יעווא'ן.

מאך זיך גרייט—האט זאפיא געזאגט—אבער זעהר שנעל, ווייל דו מוזט שוין אוועק פון דאנען.

וואס הייסט?

פרעג נישט קיין פראגען, נעם עפיס אויף זיך און קום מיט אונז.

איך האב מעהר נישט געפרעגט איך בין אין דער שטיל מיט זיי ארויס פון מיין צימער, זיי האבען מיך געפיהרט א לענגערע צייט דורך געהיימע קארידארען — ביז מען איז צוגעגאנגען צו א עפנונג. דארט האבען זיי מיר געגעבען די מענער-קליידער אין וועלכע איך בין געקומען, און אויף א געשפאנטען וואגען, וואס איז דארט געשטאנען גרייט האב איך פערלאזט רוים, נאכדעם ווי איך האב זיך מיט מיינע רעטערינס שטארק צוקושט.

אויפ'ן וועג ווען איך האב צופעליג אריינגעטהון די האנד אין דער טאש פון פאלטא האב איך דארט געפונען א געוויסע סומע געלד, וועלכע האט מיר געקלעקט אויף רייזע-שפעזען ביז מיילאנד און אט בין איך געקומען צו דיר און מיר זעהען זיך ווידער.

שוועסטער און ברודער האבען זיך ווידער צוקושט, און ראזא איז אלץ געזעסען און אויסגעהערט, ווייל וויקטאר האט זי נישט געלאזט אוועקגעהן.

אבער איצט וויקטאר — האט מרים געזאגט — מוזטו וויסען אז איך געפון זיך אין א שלעכטער לאגע, איך האב מורא אז מען זאל נישט ארויסשיקען שפיאנען מיך אויפצוזוכען, און דאן בין איך א פערפאלגטע.

אויף וויקטאר'ס שטערען האט זיך בעוויזען א וואלקען און זיין פרייד איז אוועק. ווען ער האט זיך אנגעהויבען אויסניכטערען און זיך טיעפער אריינטראכטען אין דער לאגע פון זיין איינציגער שוועסטער.

עס איז אמת, טייערע שוועסטער — האט וויקטאר געזאגט — אבער דערווייל ביזטו ביי מיר, קיינער וועט וועגען דעם נישט וויסען, דו מוזט זיך היטען און מיר וועלען זוכען א עצה ווי אזוי דו זאלסט זיין זיכער פון דיינע פערפאלגער.

ראזא האט שוין געמוזט אוועקגעהן, פערשפרעכענדיג וויקטאר'ן באלד אין דער פריה ווידער צו קומען כדי זי זאל אנטיילנעמען אין דער בעראטונג אום אויסצוגעפונען א עצה ווי אזוי צו זיכערן זיין שוועסטער אין איהר לאגע.

ווען ראזא איז צומארגענס געקומען צו וויקטאר'ן אין דער וואוינונג, איז זי ערשט אויפסנייע בעגייסטערט געווארען פון זיין שוועסטער, וועלכע איז געווען א אויסערגעוועהנליכע שעהנהייט זעהר פיין ערצויגען, העכסט געבילדעט, און באלד זענען ביידע פריילינס זיך געווארען נאהנט ווי צוויי שוועסטערן.

בעת די צוויי יונגע מיידלעך האבען זיך אונטערהאלטען, האט וויקטאר'ס מוח דערווייל געטראכט פערשידענע פלאנען ווי ארום צו זיכערן די לאגע פון זיין שוועסטער, און צו געפונען א וועלכע ס'איז פערזעהנליכקייט וואס זאל זי נעמען אונטער זיין שוץ, און פלוצים האט ער אויפגעשטראהלט פון א געדאנק וואס האט איהם בעהערשט און ער האט זיך געוואנדען צו ראזא'ן:

טייערע, וואלט נישט געווען גלייך אז מיר זאלען זיך ווענדען וועגען הילף און שוץ פאר מיין שוועסטער צום גובערנאטאר עמנואל מאראניא, וועלכער איז א אדעלמאן און איך מיין אז מיין פאמיליע איז איהם בעקאנט?

דו האסט רעכט וויקטאר—האט ראזא געענטפערט—דאס איז די פאסיגסטע פערזאן וואס קען זי שיצען, און ער וועט דאס געוויס טהון.

א קורצע צייט האבען זיי נאך דעם פלאן גענוי בעשפראכען, און ס'איז ביי זיי פערבליבען אז נאך דעם זעלבען טאג אין אווענד זאל וויקטאר מיט זיין שוועסטער בעזוכען דעם גובערנאטאר.

(פארטז. קומט)

ח. ל. חריפאי.

די יוגענד פון דער „שטאָרט אויף די זאַמדען".

(צום 25-יעהריגען יובילעאום פון דער תל-אביבער גימנאַזיע).

איך האָב ליעב גאַנץ אָפּט אריינכאַפּען זיך צו די תל-אביב'ער גימנאַזיסטען, נישטאָ קיין בעסער אָרט וואו אָבצורוהען. דאָ פערגעסטו אלע צרות און דיר דוכט זיך, אַז די זיצט נאָך אליין אויף'ן תלמידים-בענקעל, ביסט פטור פון אלע דאגות.

היינט, אריינקומענדיג אין גימנאַזיע, האָב איך דאָרט געטראָפען א בינשטאָק. עס קאָכט עס רוישט. איך זעה דאָ עפּעס א חוץ די שילער אויך פערהאַרטעוועטע, פערבּרענטע פּנימ'ער, געסט וואָס פיהלען זיך דאָ „ווי-אין-דער-היים" — דאָס זענען די אַלטע אַביטוריענטען, די „ערשטע-שוואַלבען" פון דער גימנאַזיע, אַנ'ארצט, אַנ'אדוואָקאַט, אַנ'אינזשיניער, א לעהרער, אַנ'אָנגעשטעלטער און אַרבייטער, פּשוט'ע לאַנד-אַרבּייטער. זיי אלע זענען עס געקומען פון די „קבוצות" און „מושבים" לכבוד דעם 25-יעהריגען יובילעאום פון ז י י ע ר גימנאַזיע. צווישען די געסט זענען דאָ אויך פּער-אַנטוואָרטליכע טוער אין דער הסתדרות-העובדים, לעהרער פון גימנאַזיע, געזעלשאַפטליכע טוער, א מין „קבוץ-גליות" פון דער גימנאַזיע.

דער עולם פרעהט זיך, מ'דערצעהלט זיך די „ספורי בנין העיר"... געשטאַנען א בנין פון גימנאַזיע אויף דער הערצעל-גאַס צוקונפטיגער גאַרטען-שטאָדט, ארום און ארום זאַמדען, זאַמדיגע בערגלעך... און היינט — א כרך, אָן עין הרעה...

אויך ד"ר מאפינזאָהן הויבט אָן דער-מיט זיין ערעפנונגס-רעדע: „פינף און צוואַנציג יאָהר. דער חלום איז געוואָרען א מציאות. אויפ'ן זאַמד איז אויסגע-וואַקסען א שטאָדט. דער סימבאָל פון גאַנצען יודענטום. א מחנה פון 600 מענשען האָט די גימנאַזיע ארויסגעגע-בען, ארבייטער אויף אלע געביטען פון לעבען..." און איך הער זיך צו און קלער מיר: דאַרף מען דען וועגען דעם רעדען? — די גאַנצע מחנה שטעהט דאָך דא, אָט דאָ פאַר-די-אויגען. זי איז דאָך אזוי אָנזעהעוודיג, אַז די גאַנצע וועלט מוז זיי זעהען!... און ד"ר מאפינזאָהן דערצעהלט זיך ווייטער: „פון אָנהויב נישט מיטאייגענע כּחות, דער קרן-קימת האָט געגעבען באַדען, דער „קרן-היסוד" האָט געגעבען יעהרליכע שטיצע, אָנהויבענדיג פון 4.800 פונט א יאָהר. בס"ה 24.700 פונט. יעצט שטייען מיר שטייף אויף די פיס... ארום תורה און וויסענשאַפט קאָנצענטרירט זיך דער יודישער ישוב...

דער פערוואַלטער פונ'ם בילדונגס-דעפּאַרטאַמענט פון דער רעגירונג שיט קאָמפּלימענטען אויף רעכטס און אויף לינקס. ער גיט עצות: שוין צופיעל [illegible] אין אדוואָקאַטן, אגראנאמען

זאָלט איהר זיין... און אונזער דיזענהאָף ענטפערט איהם: „ארצטען און אדוואָ-קאַטען זענען נישט צופיעל, יודען אין ארץ-ישראל זענען א ביסעל צו-ווייניג...

עס ענדיגט זיך די סדרה-נאומים (רעדעס) און עס הויבט זיך אָן די „עליה" נאָך די „תעודות" (דיפּלאָמען). „יעמוד פלוני בן פלוני"—און דער מי-ניסטער גיט איהם ארויס בכבוד-גדול דעם דיפּלאָם און ה' דיזענהאָף — דעם טראַדיציאָנעלען תנ"ך. (עס איז דאָ א טראַדיציע, אַז אַלע אַביטוריענטען פון תל-אביב'ער גימנאַזיע בעקומען פון דער עיריה (מאַגיסטראַט) קליינע תנכ'לעך מיט אַנ'אָנדענקונגס-אויפשריפט).

דער „אַקט" ענדיגט זיך און דער עולם שיט זיך אַרויס אין גאַס. פרישע, פרייע, לעבעדיגע פערהילכען זיי מיט זייער זילבער - קלינגענדען געלעכטער דעם שטאָדטישען גערויש, די יוגענד זאָגט שירה, זי איז אַרויס מקבל פנים זיין דאָס לעבען.

די אמת'ע שמחה האָט זיך ערשט אָנגעהויבען מיט'ן באַנקעט אין „אוהל-שם": קורצע רעדעס און רויטער וויין, און—דער עיקר—עס רוקען זיך פונאַנ-דער די שטוהלען, אַוועקגענומען די טישען, און עס הויבט זיך אָן אין מי-טען זאָל די טראַדיציאָנעלע „הוירא", פריהער שטיל, אָרטיג, שפּעטער אַ וויי-לע פלייסיג, היציג, אַנ'אַקסעל אויף אַנ'אַקסעל, די פיס ווערען פרייער, דער ראַנד ברייטער און —

אל יבנה הגליל, אנו נבנה הגליל.

און עס דאַכט זיך, אַז די גאַנצע מחנה יוגענד, נישט נאָר אין תל-אביב, נאָר דער גאַנצער יונגער יודישער דור פון גאָר דער וועלט, פון ווארשא ביז וויניפעג, אַלע בעטייליגען זיך אין דער שמחה, טאַנצען-מיט און זינגען-מיט:

— אל יבנה הגליל...

די פּנימ'ער ווערען צוהיצט, זי' בלו-זעס אויפגעקנעפעלט, פערגעסען די פּאָ-ליטיק און

— אל יבנה הגליל...

נישט גערעדט, נישט געפּלפּול'ט זיך, מיט פרייד, מיט שמחה דאַרף מען בע-געגענען דעם מאָרגענדיגען טאָג —

— אל יבנה הגליל...

— אָנו נבנה הגליל...

טויבקייט היילבאַר!

א נייע ערפינדונג פון ענפּאָניא - ספּעציאַליסטען.
בעזייטיגט דאָס שווערע הערען אויערען - זויזען.
אויערען - פלוס, צאָהלרייכע ד א נ ק - בריעף.
פערלאַנגט בהנם'דיגע בעלעהרענדע בראָשורען.
אַ ד ר ע ס:
Euphonia, Liszki, koło Krakowa.

מפטיר יונה.

(פאָלקס-הומאָרעסקע).

די שטאָדט אָדעס איז ווי בעוואוסט אין דער צייט פון דער רוסישער הער-שאַפט, געווען דער צענטרום פון רו-סישען מסחר. זייענדיג אַ פּאָרט-שטאָדט און דערצו מיט אַ זעהר גרויסע בע-פעלקערונג האָט זיך אין אָדעס קאָנ-צענטרירט דער גרעסטער טייל פונ'ם רוסישען מסחר וואָס אַלע לענדער, אי-בערהויפּט פּוילען, האָבען געפיהרט מיט די ווייטסטע רוסישע געגענדען, ווי: סיביר, טורקעסטאַן, קאַווקאַז און אַנ-דערע.

אין אָדעס האָבען זיך דאַריבער שטענ-דיג געפונען פיעל קאָמי-וואָיאַזשערען פון די גרעסטע האַנדעלס-פירמעס און פאַבריקען, וואָס זענען געפאָהרען אַהין אָדער צוריק פון זייערע ווייטע ריי-זעס, און דאָס לעבען פון די קאָמי-וואָיאַזשערען וועלכעס איז פול מיט פערשידענע אינטערעסאַנטע מאָמענטען באַזירט עפ"י רוב אויף אָדעס.

אין אָדעס האָט זיך אויך געפונען אַ זעהר גרויסע יודישע קהלה, וועלכע האָט זיך גערעכענט אַלס איינע פון די גרעסטע קהלות אין צאַרישען רוסלאַנד. אויך האָט אָדעס פערמאָגט אַ זעהר גרויסע, שעהנע און פּראַכטפולע שטאָדט-שוהל וואו עס האָבען געדאַוונט די גרעסטע פּערזעהנליכקייטען פון דער שטאָדט.

די יודישע קאָמי-וואָיאַזשערען וואָס האָבען געוואָלט ווי ווייט מעגליך אין די ימים-נוראים — ראש-השנה און יום-כיפור — זיך געפונען אין אַ יודישער סביבה, האָבען נאָר געצויגען קיין אָדעס, און דאַריבער האָבען זיך אין די דאָזי-גע הייליגע טעג געפונען אין אָדעס פיעל קאָמי - וואָיאַזשערען וואָס זענען אַהינגעקומען אָבצוהאַלטען דאָרט די ימים-טובים.

איינמאָל יום-כפור צו מנחה, ווען מען האָט פערקויפט מפטיר יונה האָ-בען זיך אין שוהל געפונען פיעל קאָ-מיזוואָיאַזשערען וועלכע האָבען אָנגע-הויבען צווישען זיך שטייגען אין פרייז פאַר'ן מפטיר, די חברה האָט זיך אזוי ווייט אריינגעלאָזט אין ניצוח, אַז די סומע איז געוואָרען וואָס אַמאָל גרעסער, די גאַנצע שוהל האָט מיט שפּאַ-נונג צוגעקוקט צו דער דאָזיגער ליצי-טאַציע ביז ענדליך דער וואָיאַזשאָר פון דער בעוואוסטער מאָסקווער מאַנו-פאַקטור-פירמע סאַוואי מאָראָזאָוו האָט געקויפט דעם מפטיר יונה פאַר דער סומע פון 500 רובל.

די זאַך האָט אַלעמען אין שוהל אי-בערראַשט, און בעזונדער האָט דאָס פערדראָסען די וואָיאַזשערען פון די קאָנקורענץ-פירמעס וועלכע האָבען זיך נישט געקענט דערלויבען אויף אַזאַ לוקסוס.

די חברה קאָמי - וואָיאַזשערען האָט דאַריבער בעשלאָסען אָבצוטהון אַ שפּי-צעל זייער קאָנקורענט און זיי האָבען אַוועקגעשריבען אַ בריעף צו מאָראָ-זאָוו'ן אין וועלכען זיי האָבען איהם מיטגעטיילט, אַז זיין וואָיאַזשער סאָלאָ-מאַנאָוויטש פערשווענדט זעהר פיעל געלד אויף אוננוּיטיגע זאַכען, אזוי אַז פאַר אַ מפטיר יונה וואָס קאָסט עטלי-לע רובל האָט ער אויסגעגעבען גאַנצע 500 רובל.

ערהאַלטענדיג די דאָזיגע מסירה האָט מאָראָזאָוו באַלד דעפּעשירט צו זיין וואָיאַזשער אַז ער זאָל קומען קיין מאָס-קווא וועגען אַ זעהר וויכטיגער אָנגע-לעגענהייט.

סאָלאָמאַנאָוויטש האָט זיך באַלד פון וועג אומגעקעהרט קיין מאָסקוואָ, נישט האָבענדיג קיין אָהנונג, אַז דאָס פּלוּ-צימדיגע אַרויסרופען איהם קיין מאָסקוואָ זאָל האָבען אַ צוזאַמענהאַנג מיט זיין געקויפטען מפטיר יונה.

מאָראָזאָוו האָט איהם זעהר קאַלט אויפגענומען, און איהם אויפגעפאָדערט אַז ער זאָל איהם שוין אויפ'ן אָרט מאַ-כען אַ אויפשטעלונג פון אַלע אויסגאַ-בען וואָס ער האָט געמאַכט אין לעצ-טען חודש.

סאָלאָמאַנאָוויטש האָט בשום אופן נישט געקענט פערשטעהן, וואָס דאָ קומט פאָר, אָבער ער האָט געפאָלגט, זיך אַוועקגעזעצט, און פון זיין נאָטיץ-בוך אָנגעהויבען ארויסצושרייבען אַלע רייזע-שפּעזען וואָס ער האָט געמאַכט.

ווען ער איז צוגעקומען צו דער פּאָ-זיציע פון די 500 רובל פאַר'ן מפטיר יונה האָט ער נישט געוואוסט וואָס צו טהון, אָבער באַלד האָט ער זיך מיישב געווען אַז אזוי ווי מען געהט איהם קאָנטראָלירען די אויסגאַבען וועט ער נישט מאַכען קיין שווינדעל, ער האָט דאַריבער די טומע אויך אַריינגעשרי-בען אין דער אויפשטעלונג, און זי איבערגעגעבען מאָראָזאָוו'ן.

מאָראָזאָוו האָט גענוי געגומען אַדורכ-שטודירען די אויסשטעלונג, און באַלד האָט ער זיך אויפגעשטעלט און גע-פרעגט:

טשטאָ עטאָ זאַ פּיאַטסאָט רובלעי זאַ מאַפּטיר יונה? (וואָס איז דאָס עפּיס פאַרא 500 רובל פאַר מפטיר יונה).

סאָלאָמאַנאָוויטש האָט זיך מאָמענטאַל געכאַפּט וואָס דאָ קומט פאָר, ער האָט שוין פערשטאַנען אַז דאָס האָבען איהם זיינע קאָנקורענטען אָנגעפּיפען, און ער האָט געענטפערט:

ביי אונז יודען איז דאָס מפטיר יונה אַ זעהר גרויסע סגולה צו פדיון, ווען איינער וויל האָבען אַ גוט יאָהר און מאַכען גוטע געשעפטען קויפט ער אין דעם הייליגסטען טאָג, אין יום-כיפור, צו מנחה דעם מפטיר יונה, און ער איז זיכער אַז ער וועט האָבען אַ גוט יאָהר.

אָבער ווי אזוי קענסטו דיר ערלוי-בען אויסצוגעבען מיין געלד אויף דיי-נע „יעוורעיסקיע" זאַכען?

נישט פאַר מיר, חלילה, האָב איך דעם מפטיר יונה געקויפט—האָט סאָלאָ-מאַנאָוויטש געענטפערט—נאָר פאַר'ן גע-שעפט, אַז דאָס געשעפט זאָל גוט זיין און מיר זאָלען האָבען אַ גוטען סע-זאָן.

אָבער אַזאַ סומע, אזוי פיעל געלד?

וואָס דען? האָב איך אפשר געזאָלט צולאָזען אונזערע קאָנקורענטען וואָס האָבען מיט מיר ליציטירט, אַז זיי זאָלען קויפען מפטיר יונה, און זאָלען אונז צונעמען דעם גאַנצען פדיון? צי איז שוין די פירמא סאַוואי מאָראָזאָוו נישט קאָנקורענץ-פעהיג געגען די דאָ-זיגע לאַפּיטוטען?

מאָלאָדיעץ!—האָט מאָראָזאָוו אויסגע-רופען קלאַפּענדיג איהר אין פּלייצע — טעפּיער פּאָנימאַיו — איצט פערשטעה איך — אָט סוואָלאָטשי, זיי האָבען מיך געוואָלט אָבנאַרען, און ער האָט געווי-זען סאָלאָמאַנאָוויטש'ן דעם אָנאָנים וואָס ער האָט בעקומען.

סאָלאָמאַנאָוויטש האָט שוין געזעהען, אַז ער האָט געזיעגט. מאָראָזאָוו איז געווען זעהר צופרידען פון זיין טריי-שאַפט צום געשעפט, און צוגעזאָגט איהם צו געבען אַ „נאָגראַדע".

האָט זיך טאַקי גראָד געמאַכט, אַז דער ווינטער-סעזאָן איז געווען זעהר אַ גוטער, מאָראָזאָוו האָט געהאַט אַזאַ פדיון ווי נאָך קיינמאָל נישט, און סאָ-לאָמאַנאָוויטש האָט איהם ערקלערט אַז דאָס אַלץ איז צוליעב דעם מפטיר יונה.

אויפ'ן צווייטען יאָהר האָט סאָ-לאָמאַנאָוויטש זיך ווידער צוזאַמענגע-טראָפען מיט דער חברה קאָמי-וואָיאַ-זשערען אין אָדעס אויף יום-כיפור, און ער האָט נישט געוואוסט וואָס צו טהון. עס האָט זיך איהם געוואָלט רייצען מיט די קאָנקורענטען און ווייטער קוי-פען מפטיר יונה, אָבער ער האָט מורא געהאַט, טאָמער וועט איהם נישט גע-לונגען אַזוי ווי פאַראַיאָהרען.

ווען סאָלאָמאַנאָוויטש איז אָבער גע-קומען אין האָטעל יום-כיפור נאָך מוסף האָט ער אָבגענומען אַ טעלעגראַם פון מאָראָזאָוו'ן, וועלכער האָט איהם טע-לעגראַפירט בזה הלשון:

„פּאָמניטיע סאָלאָמאַנאָוויטש פּאָקו-פּאַט ווסיע מפטיר יונה" (געדענקט סאָלאָמאַנאָוויטש אָבצוקויפען אַלע מפטיר יונה'ס..

י. געלזאָהן

וואָס געהערט, וואָס געזעהן.

האזינו השמים...

בין כסה לעשור — דאָס יודישע פאָלק רייסט זיך אָב פון די ערדישע עסקים און הויבט אויף זיינע אויגען צום הי-מעל, בעט און וויינט אַז מען זאָל זיין תפילה פערנעמען.

אויף דער זינדיגער ערד איז אַ שאָד די רייד, קיינער קאָן נישט און וויל נישט צוהערען וואָס דער צווייטער רעדט, טראַכטען זיך די מענשען, אַז אפשר וועלען די הימלען נאָך אויס-הערען דאָסמענשליכע קרעכצען און וויינען.

האזינו השמים ואדברה, זאָגט הבחור ישראל משה איז בגימטריא „תרצ"ב" דאָס איז משמע, אַז אין אָנהויב תרצ"ב זענען די צרות אַזוי גרויס, אַז נאָר די הימלען קאָנען דאָ עפּיס העלפען...

דער רבש"ע האָט ח"ו נאָכנישט באַנקראָטירט.

דער היי-יעהריגער ראש-השנה, האָט אונז נאָכאַמאָל בעוויזען, אַז מיט'ן יו-דישקייט איז נאָך נישט אזוי שלעכט פערקעהרט, עס ווערט פון יאָהר צו יאָהר אַלס פעסטער, והא ראיה, די שוהלען און בתי-מדרשים זענען געווען איבערפולט פון מתפללים און נישט בלויז פון אַלטע לייט און עובר-ובטל'ני-קעס, נאָר טאַקע פון יונגוואָרג וועלכע איז די גאַנצע צייט געשטאַנען און גע-דאַוונט מיט כונה.

דער שטן-מקטרג פערענטפערט זיך אפילו, אַז די שוהלען זענען געווען איבערפולט אדאַנק דעם רעגען וואָס האָט געגאָסען. נו אויב אפילו אַזוי טאָ האָט דאָך נאָר דעם ערשטען טאָג גע-רעגענט, דערפאַר דעם צווייטען טאָג איז געווען שעהן און פונדעסטוועגען זענען די שוהלען געווען נאָך מעהר איבערפולט.

הייסט עס, אַז מען קומט אין שוהל אַריין גאָהר פּשוט דערפאַר, ווייל מען וויל דאַווענען און גאָט בעטען. איז טאַקע אין דער דאָזיגער בראַנזשע נישט פערהאַנען קיין; קריזיס און מען איז זי-כער, אַז דער יודישער גאָט וועט נישט באַנקראָטירען...

עס האָט נישט געהאָלפען די שמירה...

די נייע סינאַגאָגע דאָט דאָס יאָהר ארויסגעגעבען אַ שטרענגע פעראָרדנונג אַז אַריינלאָזען וועט מען צום דאַווענען, נאָר די יעניגע וועלכע וועלען האָבען אויסגעקויפט איינטריטס - בילעטען און ווען מען האָט שוין אויסגעקויפט אַ בי-לעט און מען וויל מיטנעמען אַ קינד מוז מען פאַר דעם קינד אויסקויפען אַ ספּעציעלע „ווישטשובקע".

דער עולם מורא האָבענדיג, אַז מען וועט טאַקע בלייבען אינדרויסען האָט זיך אָנגעגרייט בילעטען. די פערוואַל-טונג מיט איהר הויפּט-גבאי, זעהענדיג, אַז עס איז אַ פּרעקוועגץ, האָט אויפ-געשרויפט די פּרייזען, ווייל געלד איז זעהר נויטיג, ווארים די סינאַגאָגע האָט אַ געוואַלדיגען דעפיציט און היות ווי דער עולם האָט „לאו מעות בכיס" זע-נען במילא איבערגעבליבען א סך פּלע-צער נישט פערקויפטע.

פאַר דער טהיר האָט מען אַוועקגע-שטעלט עטליכע קריסטען מיט אַ פּאָ-ליציאַנט אַכטונג צו געבען, אַז עס זאָל חס ושלום נישט אַריינגנבענען אַ יוד אַהן אַ בילעט אין גאָטס הויז מתפלל צו זיין. און דעם אמת מוז מען זאָגען, זיי האָבען גוט געהיטען. זיי די גוים ווייסען נישט פון קיין סענטימענטען, האָסטו אַ בילעט מעגסטו האָבען דאָס פערגעניגען, טאָמער נישט, ברודערקע, טאָ בלייב אינדרויסען. עס האָבען אפילו געטראָפען מאַנכע יודען, וואָס האָבען געוואָלט אָבנאַרען די שומרים מיט'ן אויסרייד, אַז זיי מיינען נישט „חס ושלום" דאָס דאַווענען, נאָר, אַז זיי ווי-לען אַזוי אַריינגעהן אַרויסרופען זייערס אַ קאָלעגע. נאָר די שומרים זענען נישט געווען קיין פּרייערס און האָבען באַלד געגעבען אַ ענטפער, אַז זיי ווייסען, אַז דאָס איז נאָר אַנ'אויס-רייד, פּאַקטיש אָבער ווילען זיי די דאָזיגע באַנדיטען זיך אריינגנבענען, כדי צו דאַווענען...

נישט קוקענדיג אָבער אויף דער גאַנצער שמירה זענען אַלע פּלעצער גע-ווען בעזעצט ביז צום לעצטען, פרעגט זיך אַ פראַגע, ווי אַזוי איז דאָס גע-שעהן? איז דער תירוץ, אַז אויף אונ-זערע יודעלעך קען מען זיך פערלאָזען זיי גיבען זיך שוין אַנ'עצה, איבער-הויפּט ווען עס האַנדעלט זיך תפילה צו טהון. האָבען דען אונזערע עלטערען, ווען די גוים האָבען זיי פערוועהרט צו דאַווענען עפענטליך און זיי גע-דראָהט מיט'ן „אויטאָ-דאַ-פע" נישט געדאַוונט? האָבען זיך אויך די היינ-טיגע בילעטענלאָזע יודען, וועלכע די גוים האָבען נישט אַריינגעלאָזט דאַווע-נען געגעבען פאָלגענדע עצה, זיי האָ-בען קאָמבינירט מיט די בילעטען און איין בילעט, וועלכער האָט געוואַנדערט פון דער שוהל צוריק אין גאַס אַריין האָבען געדאַוונט עטליכע יודען.

אמת דאָס איז אַ „פערברעכען" דאָס גרעניצט זיך מיט גנבה, אָבער, אַז עס האַלט ביים דאַווענען העלפט נישט קיין שמירה...

ווי פערצייטענס...

עס איז געווען אַ מנהג מקדמונים, אַז דער רב און די דאַזאָרעס האָבען געדאַוונט אין דער שטאָדט - שוהל. לעצטענס איז ביי אונז אין דער היינ-זיכט אַביסעל פערנאַכלעסיגט געוואָרען. דער רב קאָן צוליעב זיין שוואַכען גע-זונד-צושטאַנד נישט קומען אין דער שוהל און די דאַזאָרעס אָבער זיי דאַ-ווענען אין די חסידים שטיבלעך אָדער אין דער נייער סינאַגאָגע.

היינטיגען ראש השנה איז אָבער גע-ווען אַ אויסנאַהם, אין דער שוהל האָט געדאַוונט אַ פערטרעטער פון ראַבי-נאַט ר' יוסעלע דיין ווי אויך דער פרעזעס פון דער קהלה ר' שמואל, אויך דאָס קהלה-פערסאָנאַל און אויך די פּרע-סע איז איינגעלאַדען געוואָרען אין דער שטאָדט-שוהל צום דאַווענען.

און דעם אמת זאָגענדיג האָט מען קיין חרפות נישט געהאַט, פערקעהרט עס איז געווען אַ נחת רוח צו דאַווע-נען אין דער שטאָדט-שוהל. די שטאָדט-שוהל אַליין מאַכט אַ עסטעטישען איינ-דרוק מיט איהרע הערליכע געמאָלעכ-צער. און ווען דאָס ווערט בעלויכטען מיט דער עלעקטריע מאַכט עס אַ אימ-פּאָזאַנטען איינדרוק און רופט ארויס אַ דרך ארץ. און נישט קוקענדיג וואָס די שוהל איז געווען איבערפולט פון מתפללים איז דאָך געווען זעהר שטיל.

דאַן מוז מען זיין צופרידען וואָס די שוהל האָט הערליכע בעלי-תפילות. דער בעל-שחרית ר' משה שוחט דאַ-ווענט זעהר זיס, זיינע קינדערלעך די משוררים זינגען פּרעכטיג און דאָס גאַנ-צע דאַווענען רופט ארויס ענטציקונג. אויך איז ר' משה שוחט בעל-תוקע

אביסעל מעהר פעראנטווארטליכקייט.

עס איז אפשר היינט שוין נישט אזוי אקטועל דאס, וואס איך וויל דא בעריהרען, ווייל עס געהט צום ווינטער, אבער איך גלויב, אז מיר וועלען אי"ה דערלעבען זומער, און דאן וועט דאס זיין א אקטועלע פראגע.

איך וויל דא רעדען וועגען דעם אופן ווי אזוי עס ווערען היינט צו טאג איינגעארדענט בלימעל-טעג דורך די היגע פערשידענע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס.

אמאל אין דער ערשטער צייט, ווען עס זענען „אויפגעקומען" די בלימעל-טעג, ווען דאס איז געווען א נייע ערפינדונג, געדענק איך, אז ווען א וועלכע ס'איז חברה האט איינגעארדענט א בלימעל-טאג האבען זיך אין דער גאס ארויסגעלאזט די חשוב'סטע מענשען אזוי מענער ווי פרויען, וועלכע האבען געוואלט מיטהעלפען צום ערפאלג פון דער אקציע. איבערהויפט טאקי האבען דאס געטהון די גבאים אדער די פרעזעסען פון די דאזיגע חברות, וועמענס אויפגאבע עס איז צו זעהען אז די איינקונפטען פון דער געזעלשאפט זאלען זיך וואס מעהר פערגרעסערן.

איז טאקי פערשטענדליך, אז ווען צו א וועלכען ס'איז דורכגעהער איז צוגעגאנגען א חשוב'ער מענש, א מאן אדער א פרוי, וועלכער האט איהם צוגעשטאכען א אבצייכנונג, האט דער דורכגעהער נישט געקענט אריינלעגען עפיס דארט א נישטיגע מטבע, נאר ער האט געמוזט געבען א נדבה לויט זיין יכולת. איז דאס געוועזן א מענש נישט קיין פערמעגליכער האט דער זאמלער ספעציעל געקוקט אין א זייט, כדי ער זאל קענען אריינלעגען וויפיעל ער וויל, און אזוי זענען טאקי געזאמעלט געווארען בעדייטענדע סומעס און די אקציעס האבען געהאט ערפאלג.

לעצטענס איז אין דער ארט זאמלען אויף די בלימעל-טעג אריינגעטרעטען א ענדערונג, וועלכע ברענגט, לויט מיין מיינונג, שאדען די אקציעס. די ענדערונג שטעלט זיך פאר אין דעם, וואס עס ווערען אין די גאסען אוועקגעשטעלט קעסטלעך, ביי וועלכע עס זיצען די זאמלער, און די בלימלעך אנצושטעכען ווערען גענומען קינדער, יונגלעך אדער מיידלעך, וועלכע געהען צו צום דורכגעהער און דער דאזיגער לעגט אויף זיי כלל נישט קיין אכט. ער דרעהט זיך אוועק און גיט גארנישט אדער ער לעגט אריין א נישטיגע מטבע, ווייל קיין קינד שעהמט זיך קיינער נישט אבצוזאגען.

וואלטען וועניגסטענס ביי די קעסטלעך געזעסען מעהר וויכטיגע פערזאנען, מענער אדער פרויען, וואלטען זיך אפשר די דורכגעהער אויך נאך געשעהמט און וואלטען געמוזט אריינלעגען א בעסערע נדבה, אזוי ווי דאס איז געווען אין אנפאנג, ווען די קעסטלעך זענען איינגעפיהרט געווארען, איז אבער דער פעהלער, וואס לעצטענס ווילען די אנפיהרער פון די געזעלשאפטען אפילו נישט זיצען ביי די קעסטלעך, נאר מען זעצט דארט אוועק עפיס א פרוי, וואס קיינער קען זי נישט, און מען שעהמט זיך נישט ארייננצולעגען אין קעסטיל א אלטען גראשען אדער אפילו א קנעפיל...

איך אליין האב געזעהען ווי אויפ'ן בלימעל-טאג, וואס עס האט לעצטענס איינגעארדענט דער „בית לחם", כדי צו זאמלען פאר די בכבוד'ע פאמיליעס אויף די ימים-טובים, האט מען אוועקגעזעצט ביי א קעסטיל אין בעלעבעטסטען יודישען צענטר א פרוי וואס איז דעם גאנצען טאג געשמאק געשלאפען ביים קעסטיל, און דער רעזולטאט איז טאקי געוועזן, לויט ווי איך האב זיך שפעטער דערוואוסט, אז אין דאזיגען קעסטיל האט מען געפונען א שפאר ביסעל אלטע קנעפלעך מיט פערשימעלטע מטבעות...

איך האלט, אז אויב א געזעלשאפט איבערהויפט אזא וויכטיגע ווי דער בית לחם ארדענט איין א בלימעל-טאג, דארפען די עומדים בראש דאס אדורכפיהרען מיט אביסעל מעהר פעראנטווארטליכקייט און נישט גלאט יוצא זיין מיט'ן אוועקזעצען א וועלכע ס'איז פרוי וואס זאל זיצען און דרימלען, ווארום פון אזא ארט זאמלען וועלען די ארימעלייט געוויס נישט געהאלפען ווערען.

ה. ס.

וועגען דער פרנסה'לאזער יודישער בעפעלקערונג

צווישען די פערשידענע פראבלעמען, וואס דער לעצטער עקאנאמישער קריזיס האט ארויסגערופען און וועלכע דארפען געלעזט ווערען איז אהן שום ספק דער וויכטיגסטער, דאס פראבלעם פון ארבייטסלאזיגקייט, איבעראל אין אלע לענדער זאגאר אין די רייכסטע ווי ענגלאנד, אדער די פעראייניגטע שטאטען איז די דאזיגע פראגע נישט שוואכער ווי ביי אונז. און די רעגירונגען — ווי מיר וויסען — נעמען אונטער די פערצוייגטע רעטונגס-אקציע אויף דעם געביעט, און נעמענדיג אין אכט די אונגעהויערע וויכטיגקייט פון דער דאזיגער פראגע טראגט די ארבייט מעהר א געזעלשאפטליכען ווי א אפיציעלען כאראקטער, ווייל מען וויל צוציהען די גאנצע געזעלשאפט צו דער אקציע.

און ווי זעהט עס אויס אויף דער יודישער גאס? אונזער לאגע איז דא א דאפעלט טראגישע. פון איין זייט שפרייזט אונזער פעראמקייט שנעל, מיט ריזען-טריט פאראויס און דאביי קענען מיר ביים היינטיגען צושטאנד אפילו נישט חלומ'ען וועגען רעגירונגס-הילף, ווייל די יודישע ארבייטסלאזע זענען דאך נישט קיין רעגיסטרירטע ארבייטסלאזע און זיי פערזאמלען זיך דאך נישט אין די גאסען... און פון דער צווייטער זייט ווערען גענומען אין רעכנונג די פערלעגענע שטייערן אלס שטיצפונקט פאר דעם הילפס-פאנד וואס מיר קענען זיין זיכער, אז פון דער אגראר - בעפעלקערונג, זאגאר פון די רייכסטע גוט - בעזיצערס, וועט מען די פערלעגענע שטייערן נישט איינמאהנען, נאר מען וועט ווייטער זיך ווענדען צו דער שטאדטישער בעפעלקערונג, צו דעם ביסעל אויסגעמוטשעטע יודישע האנדווערקער, קליינהענדלער און סוחרים, וועמען מען האט שוין צעהנדליגער מאל די ליציטאציע פון זייער ארימקייט אבגעשיעבט.

צוליעב דעם ערלויב איך מיר פארצולעגען פאר דער יודישער געזעלשאפט אין אונזער שטאדט פאלגענדעס:

עס זאל געשאפען ווערען א צענטראל-קאמיטעט פון אלע יודישע ווירטשאפטליכע און סאציאלע אינסטיטוציעס מיט דער קהלה - פערוואלטונג בראש, וועלכע זאל אונטערנעמען א ברייטע הילפס-אקציע פאר דער ארבייטס און פרנסה-לאזער יודישער בעפעלקערונג פון וואס פאר א עקאנאמישער גרופע זיי זאלען נישט זיין.

דער געשאפענער קאמיטעט וועט בעזיצען דעם געהעריגען אויטאריטעט וואס וועט איהם געבען די רעכט זיך צו ווענדען צו יענער טייל יודישע איינוואוינער, וועלכע זענען נאך אומשטאנד עפעס צו געבען און—דאס וויכטיגסטע —ער וועט קענען קאארדינירען זיין ארבייט מיט דעם אפיציעלען פאוויאטאווען קאמיטעט, וואס וועט וואהרשיינליך געשאפען ווערען אין אונזער שטאדט אלס אבטיילונג פון צענטראלען רעגירונגס - קאמיטעט און וועט אזוי ארום קענען בעקומען א טייל פון די רעגירונג-הילפס-פאנדען.

די פערוואלטונג פון האנדווערקער-פערבאנד אין אונזער שטאדט, איז שוין צוגעטרעטען צו דער ברייטער ארבייט און צו דעם צוועק איז געשאפען געווארען א ספעציעלער קאמיטעט מיט'ן פרעזעס ה' ד"ר גייסלער אין דער שפיץ איך עס איז צו האפען, אז אויך אלע איבעריגע היגע פעראייניגען וועלען שאפען אזאלכע קאמיטעטען, וועלכע זאלען זיך נאכהער פעראייניגען אין איין גרויסען געמיינזאמען שטאדטישען הילפס-קאמיטעט, וועלכער זאל קענען אדורכפיהרען די גרויסע און וויכטיגע אויפגאבע.

דוד קאניעצפאלער

דער 74-יעהריגער חלוץ מיט דער 65-יעהריגער חליצה.

(פון די טשענסטאכאווער ראבינאט = מעשה'לעך).

גיטל ט. איז צו 65 יאהר געבליבען אנ'אלמנה, אלס דריט ווייב ביי איהר מאן אביגדור איצעק אין פשעדבארז. גיטל אליין איז ביז צו דער חתונה מיט אביגדור איצעק'ן, פאר 9 יאהר צוריק, אויך נישט געגאנגען ליידיג. זי איז פריהער אויך שוין געשטאנען אונטער דער חופה מיט 2 מענער, מיט וועלכע זי האט צו מזל געבוירען עטליכע קינדער.

אביגדור יצחק אבער האט פון די פריהערדיגע ווייבער נישט געהאט קיין קינדער און אויך גיטל, וועלכע האט מיט איהם חתונה געהאט אלט זייענדיג 56 יאהר, האט איהם אויך נישט מזכה געווען מיט קיין נאכפאלגער...

זייט עטליכע חדשים, ווען אביגדור איז געשטארבען, קען זיך גיטל קיין ארט נישט געפונען. זי טענה'ט, אז אביגדור האט אודאי קיין רוהה אין קבר נישט, ווייל זי האט נאך קיין חליצה נישט גענומען. ווי בייזע צינגער זאגען מיינט גיטל נישט די הגדה נאר די קניידלעך — זי וויל גאר צום פיערטען מאל הערען דעם הרי-את. סיי ווי האט זי זיך גענומען צום ענין חליצה און צו דעם צוועק אהערגעקומען דעם פערגאנגענעם מאנטאג אין היגען ראבינאט אריין און ארויסגעפאדערט צום בית-דין דעם מאנ'ס עלטסטען ברודער ר' וואלף.

אונזער ר' וואלף, א יוד מיט א גרויס סאמעט-היטעל, מיט א פערשמאלצענער קאפאטע, צעהלט נישט מעהר ווי 74 יאהר. דערצו האט ער נישט ווייניגער ווי דריי „פאוואזשנע מעלות" דהיינו: ער איז א בלינדער, א טויבער און דערצו א לאמער. די דאזיגע גרויסע „מעלות" זענען גוט צו זיין פרנסה, צו שנארען איבער די הייזער. צו דער חליצה אבער איז לויט'ן דין יעדע פון די מעלות א גאר גרויסער חסרון, ווייל אזא בעל-מום טאר נישט געבען קיין חליצה.

ר' וואלף איז נאך פון פריהער געהאט מושוה געווארען מיט דער חליצה צו בעקומען א געהעריגען שכר פאר זיין טרחה און דערווייל גענומען אקאנטא 20 זל.

ווען מען האט איהם אין ראבינאט ערקלערט, אז ער טויג נישט צו דעם עסק, האט ער דעריבער געוואלט בעווייזען, אז ער איז א „זדאלנע" מאנספערשוין און געשריגען, אז ער בעזיצט נישט קיין שום פעהלער, אז אלץ איז א ליגען. מען האט איהם דעריבער אין ראבינאט אנגעהויבען אויסצופרובירען און קודם כל געוואלט זיך איבערצייגען צי ער זעהט גוט אויף די אויגען. אויף א 5-זלאטע-שטיק, וואס מען האט איהם געוויזען, האט ער טאקי באלד „דערזעהען", אז ס'איז א זייגעריל...

אויפ'ן ווייטערען עקזאמען, ווען מען האט איהם געפרעגט, צי ער וועט קענען נאכזאגען די ווערטער: לא חפצתי לקחתה — האט ער נאכ'ן איבערחזר'ן דעם דאזיגען פסוק א צעהנדליגג מאל און נאכדעם ווי זיין ווייב, וועלכע איז מיט איהם מיטגעקומען, האט איהם אריינגעשריגען די זעלבע ווערטער טיעף אין אויער אריין, האט ער טאקי באלד „דערהערט" און נאכגעזאגט: לעכעלע פעלצעלע, צוגעבענדיג מיט א געלעכטער, אז מען דארף צו איהם נישט אזוי הויך שרייען, ווארום ער הערט זעהר גוט... ר' וואלף'ס זוהן, וועלכער איז אויך אנוועזענד געוועזן אין בית-דין-שטוב און געזעהן, אז פון דעם עסק וועט גארנישט ווערען, אז דער שכר-טרחה, וואס דער פאטער דארף צו בעקומען שטעהט אין געפאהר האט ער זיך גענומען נאכאמאל אריינהאקען דעם פאטער אין אויער אריין דעם גאנצען פסוק; דא האט דער חלוץ שוין בעסער געהערט און נאכגעזאגט: לא חפצקי. שרייט דער זוהן: טאטע, נישט חפצקי מיט א „קיף", נאר מיט א „טית"...

אט דאס איז א זוהן א קענער—האט זיך דער אלטער געגרויסט מיט זיין זוהן דעם תלמוד-חכם, וואס ווייסט, אז חפצתי קומט מיט א „טית" — אזא זוהן וועט איהר נישט געפונען אין דער גאנצער וועלט.

דאן פערטייטשט איהם דער דיין, אז לא חפצתה לקחתה איז טייטש, אז ער טאר זי נישט נעמען פאר א ווייב אויף וועלכען דער אלטער האט נאך א ישוב הדעת געענטפערט, אז שווערען דערויף קען ער נישט...

דער סוף פון דעם אלעם איז געווען, אז מען האט ר' וואלפ'ן געפסל'ט און די חליצה האט געגעבען וואלפ'ס א יונגערער ברודער ר' עמנואל.

אונזער מרת גיטל איז אלזא גרייט ווידער צו געהן צום פיערטען מאל צו דער חופה.

שמעלקע

וואס איז זעלטען צו טרעפען. דאן דאווענט מוסף דער שטאדט-חזן ר' יוסף באדאש מיט זיין דין אנגענעהם שטימעלע, וואס איז בעגלייט געווארען פון כאר איינדיריגירט פון דעם ספעציעל אנגאזשירטען טאלאנטפולען דיריגענט ה' פרענקעל. איך זאג טאלאנטפולען, ווארים ער האט ארויסגענומען פון דעם כאר דאס מאקסימום, וואס מען האט געקאנט בעקומען. אויך די סאלאס זענען געווען זעהר געלונגען. און דער שוהל עולם איז נתפעל געווארען פון די הערליכע תפילות און הארציגע געזאנגען. און איך — דאווענענדיג אין דער שטאדט-שוהל, זעהענדיג דעם ראבינאט, די דאזארעס און דאס שעהנע דאווענען און דאס זיסע הארציגע זינגען, האב זיך געטראכט, אז עס מאכט דעם איינדרוק אזוי ווי פערצייטענס.

די פיש האבען געציטערט...

דעם ערשטען טאג ראש-השנה האט גערעגענט און דער עולם האט פערברענגט אין די מנינים מיט תהילים זאגען און דאס יונגווארג האט פערברענגט איינדערהיים.

די יודען האבען מורא געהאט, אז דאס „תשליך געהן" וואס איז היי-יאהר געווען אין צווייטען טאג, וועט זיי פערשטערט ווערען, אבער עס איז געווען בעשערט, אז יודען זאלען קאנען זיך אברייניגען פון די זינד. און דעם צווייטען טאג ראש-השנה האט די זון אויפגעשיינט און באלד נאכמיטאג האבען זיך טויזענדער יודען און יודענעס זיך געלאזט צום טייך און געזאגט תשליך און איבערבעטען די פיש אריינוווארפענדיג אין וואסער אריין די ברעקלעך חטאים, וואס זענען פערוואנדעלט געווארען אין קליינע ברייזעלעך מזונות...

אויך האבען מיט בעגייסטערונג געזאגט תשליך די זשאריקער חסידים מיט זייער רבי'ן, וועלכע פערענדיגען דאס דאווענען העט שפעט נאכמיטאג און דאן געהען זיי ערשט צו תשליך, וואו עס ווערט געזאגט מיט גרויס התלהבות און שפעטער זינגען די חסידים א ניגון און דער רבי טאנצט ביחידות מיט התלהבות, דאן טאנצט ערשט דער עולם א רקיד'ל.

נאך די רעגענס איז די „ווארטא" פול און דאס וואסער האט געשטורעמט. ווען דער עולם איז געשטאנען ביי די ברעגעס און געזאגט די „תשליך" האט זיך אויסגעדאכט, אז די פיש אין וואסער ציטערען...

אויך זיי האבען גערוהט

די מלוכה-לאטעריע ביי וועלכער עס קומט פאר דעם חודש די ציהונג פון דער 5-טער קלאס, האט דעם פערגאנגענעם שבת גערוהט. מען האט נישט געציויגען. עס איז אפילו דא א ישאומרים, וואס האלטען, אז זיי האבען מורא געהאט, אז דער טאג איז מסוגל, אז אלע געווינסטען זאלען ארויס פאר יודען... נאר פאקטיש איז די זאך אנדערש. גאר פשוט, מען האט נישט געציויגען צוליעב טאלעראנץ, עס איז א יודישער יום-טוב און ס'רוב קאלעקטארען זענען יודען, אויך די שפיעלער זענען א סך יודען (ווער האט דען נאך אזוי פיעל בטחון ווי יודען...) האט מען זיי צוליעב געטהון און דעם הייליגען טאג גערוהט.

אויך האבען גערוהט די צוויי יודישע גבורים, וואס געפונען זיך אין אונזער שטאדט, די ה"ה פאשאף און קרוזער, וועלכע האבען די 2 טעג נישט גענומען קיין אנטייל אין די רינג-קאמפען. דערפאר האבען זיי אבער געקעמפט באלד מוצאי ראש-השנה, ווען זיי זענען ארויס מיט א פולשטענדיגען נצחון איבער זייערע געגנער...

ביי דער געלעגענהייט בעטען מיך די צוויי יודישע גבורים, אז זיי געזעגנען זיך מיט דער היגער יודישער בעפעלקערונג, דאנקען פאר דעם ווארימען קבלת-פנים, וואס די יודישע בעפעלקערונג האט זיי געגעבען און ווינשען די היגע יודען ווי אויך דעם כלל ישראל, אז מיר זאלען האבען א סך אזעלכע גבורים ווי זיי זענען.

אויף דעם איז דא די קהלה...

א היגער דאקטאר דערצעהלט מיר פאלגענדען פאקט:

ער איז גערופען געווארען צו א קראנקען און ווען ער איז אהינגעקומען האט ער געטראפען אין דעם קעלער וואו די פאמיליע וואוינט א גרויסע נויט, אזוי אז עס איז נישט געווען צו בעצאהלען פאר דער וויזיט. האט דער דאקטאר זיך נאכגעפרעגט, צי זי האט נישט עפעס פאמיליע, וועלכע זאל זיי ארויסהעלפען אין דער שרעקליכער לאגע, האט די פרוי זיך שטארק צעוויינט און דערצעהלט, אז זי האט א לייבליכען ברודער, וועלכער האט א גרויס הויז אויף דער פרינצעפאלנע גאס, אויך האט ער א גרויס געשעפט און איז בכלל איינער פון די רייכסטע מענשען אין שטאדט, דערביי האט זי אנגערופען דעם נאמען פון איהר ברודער.

דער דאקטאר איז דאן אוועק צום רייכען ברודער און געפאדערט פון איהם ער זאל ארויסהעלפען זיין ארימע שוועסטער פון איהר שווערער לאגע. דער ברודער האט נישט געוואלט הערען און אבגעשיקט דעם דאקטאר אין דער קהלה אריין. דארט געהט, פאניע דאקטארזע, אין דער קהלה וועט מען אייך געבען, ווארום צו שטיצען ארימע קראנקע איז די אויפגאבע פון דער קהלה.

דער דאזיגער פאקט דארף נישט קיין פירושים, דערפאר אבער איז קלאר געווארען די אייגענטליכע אויפגאבע פון דער קהלה...

ער האט איהם אריינגעלייגט...

פון א זיכערע קוועלע אינפארמירט מען מיך וועגען א סקאנדאליעזער האנדלונג פון א יודישען סקארב-זיצער, וואס טאר מעהר נישט גדולדעט ווערען.

א סקארב-זיצער האט געהאט א אינצידענט מיט א סוחר, האט ער יענעם געדראהט, אז ער וועט זיך שוין מיט איהם אברעכענען און כף-הוה. ביי דער זיצונג האט ער יענעם „אריינגעלעגט" און מען האט איהם „אריינגעקנאלט" מיט א גאנצען הונדערטער מעהר. איז דאס נאך געווען ווייניג האט זיך דער „זיצער" משתדל געווען ביי א זיצער אין דער קעלצער „איזבא סקארבאווא" אז ער זאל איהם דארט נישט קאליע מאכען...

די דאזיגע השתדלות האט נישט געהאלפען, מען האט יענעם סוחר טאקי פערקלענערט דעם אברוט מיט א הונדערטער, אבער בלויז דער פאקט, אז מיר האבען אזעלכע סקארב-זיצער איז כאראקטעריסטיש, אז אזאלכע פערדארבענע ברואים טרויט מען אן אזאלכע וויכטיגע אמטען.

יודישע סוחרים! עס איז שוין צייט, אז איהר זאלט אראבנעמען דעם דאזיגען שאנד-פלעק פון אייערע פלייצעס און אזאלכע זיצערס בענוצען אויף ערב יום-כפור...

לויתן

דעם טיעפסטען מיטגעפיהל
דריקען מיר אויס דער
פאמיליע ווינדמאן
און זייער טאכטער שרה צום
טויט פון זייער מאן און פאטער
נ"ע דוד נחמן
המקום ינחם אותם בתוך שאר
אבלי ציון וירושלים.
פאמיליע קאכמאן.

פון שומר'שען קן.

זונטאג דעם 2-טען טאג ראש-השנה איז אין לאקאל פון „השומר הצעיר" פארגעקומען די יעהרליכע „אסיפת הקן" געפיהרט דורך ה' חיים לאנדוי. צווישען אנדערע בעשלוסען איז אנגענומען געווארען צו פערשטארקען די ארבייט פאר'ן קרן-קימת לישראל.

מארגען, שבת נאכמיטאג קומט אויך פאר א פייערליכע געזעגנונגס-אסיפה צוליעב'ן אבפאהרען פון ראש-הגדוד ה' משה תבואתשור אויף דער ועידת ארצית (לאנד-קאנפערענץ) וועלכע קומט פאר קומענדע וואך אין ווארשא.

וועגען דעם בעזוך פון ח. נ. ביאליק אין טשענסטאכאוו.

פון היגען „תרבות"-סניף גיט מען אונז איבער, אז דער גרויסער העברעאישער פאלקס-דיכטער, בעת זיין ווייל׳ען אין פוילען, וועט אויך בעזוכען אונזער שטאדט. אין די טעג פון 10 אדער 14 אקטאבער, ווען ער וועט ארויסטרעטען מיט א רעפעראט.

זיין בעזוך אין אונזער שטאדט האט ארויסגערופען די גרעסטע פעראינטערעסירונג צווישען אלע ריכטונגען. דער תרבות-סניף ארדענט איין דאנערשטאג דעם 17 ד. ח. א פערזאמלונג אין צוזאמענהאנג מיט'ן קומען פון גרויסען פאלקס-דיכטער קיין טשענסטאכאוו.

א יודישער פילם אין דער יודישער שפראך אין „נאוואשטשי".

צום ערשטען מאל אין טשענסטאכאוו וועט אין קלאנג - קינא „נאוואשטשי" נאר היינט און מארגען דעמאנסטרירט ווערען דער פילם פונ'ם יודישען לעבען אין אמעריקא א. נ. „אייביגע נאראנים" אין דער יודישער שפראך.

דאס דאזיגע בילד האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג צווישען דער יודישער בעפעלקערונג, ווייל דאס איז דער ערשטער פאל, וואס מען הערט די יודישע שפראך פון עקראן.

פון דער „לירא".

איינשרייבונגען פון נייע מיטגלידער נעמט אן דער סעקרעטאריאט 4 מאל אין דער וואך: מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג פון האלב 9 ביז 10 אווענד.

דינסטאג דעם 23 ד. ח. קומט פאר א לעקציע פון פרויען-כאר. מיטוואך דעם 24—מענער-כאר, דאנערשטאג דעם 25—ארקעסטער. אלע מיטגלידער ווערען געבעטען צו קומען פונקטליך האלב 9 אווענד.

זונטאג'דיגע פייערונגען צוליעב'ן ענטהילען דעם נארוטאוויטש-דענקמאל.

ווי מיר האבען שוין געמאלדען ווע־לען זונטאג דעם 20 ד. ח. פארקומען אין אונזער שטאדט א רייהע פייערליכקייטען אין צוזאמענהאנג מיט'ן ענטהילען פונ'ם דענקמאל לכבוד דעם אנדענקען פון געוו. פרעזידענט נארוטאוויטש.

מיט דעם פארברייטען פון דער דאזיגער פייערונג, וועלכע וועט דאס מאל האבען זעהר א ברייטען פערנעהם, האט זיך פערנומען די העכערע מאכט, צוליעב'ן פארגעזעהענעם אנטייל פון א רייהע הויכגעשטעלטע מלוכה-פערזענליכקייטען.

אין דעם קאמיטעט געהערען די ה"ה דיר. פלאדאווסקי, ד"ר בילוכאווסקי, פולק. טשאפלינסקי, ט. פאגעלבוים, דר. פראנקע, קאמיסאר מאזור, דיר. סטאלענס א"א.

דער פראגראם פון דער פייערונג זעהט פאר אין דער פריה א גאטעס-דיענסט אין צערעמאניעס, 11 א זייגער א דעפילאדע פון מיליטער און די לעגיאנען-ארגאניזאציעס.

דירות צו פערדינגען

2 צימער מיט א קוך אויף פשעמיסלאווע 5
2 צימער מיט א קוך אויף נייער מארק 13
ווי אויך א איינצעל צימער.
די דירות זענען מיט אלע בעקוועהמליכקייטען.
ערקונדיגען ביי: ש. טשענסטאכאווסקי, נייער מארק 13.

האלב 2 מיטאג די ענטהילונג פון דענקמאל אין פארק אויף זאוואדע.

זונטאג 9 אינדערפריה וועט אין דער שטאדט-שוהל ווי אויך אין דער נייער סינאגאגע פארקומען הזכרות לכבוד דאס אנדענקען פון דעם ערשטען פרעזידענט נארוטאוויטש.

דער קעלצער וואיעוואדא אין טשענסטאכאוו.

די טעג האט געווײלט אין אונזער שטאדט דער קעלצער וואיעוואדא ה' פאטשארקאווסקי, וועלכער האט ביים סטאראסטא צוזאמען מיט דעם שטאדטישען קאמיסאר ה' מאזור אבגעהאלטען א קאנפערענץ וועגען דער ארבייטסלאזיגקייט אין אונזער קרייז.

דער ה' וואיעוואדא האט אויך בעריהרט די פראגע וועגען דער ענטהילונג פון דענקמאל פאר'ן פרעזידענט נארוטאוויטש און דאן איז ער צוריק קיין קעלץ.

פארשריפטען פאר הויז-בעזיצער.

דער היגער מאגיסטראט האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, לויט וועלכער די הויז-אייגענטימער, וועלכע האבען נאך ביז - איצט צוליעב פערשידענע סבות, נישט פערזעהען זייערע הייזער מיט די געהעריגע טאבליטשקעס ווערען אויפגעפאדערט דאס אדורכצופיהרען ביז'ן 1 ליסטאפאד.

נאך דעם טערמין וועט אדורכגעפיהרט ווערען אנ'איבערזיכט איבער די הייזער און די שולדיגע אין נישט-ערפולען זייערע פליכטען וועלען צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט.

אויסער דעם ווערט אין דער פעראָרדנונג געזאגט, אז פאר'ן פיהרען די מעלדונגען איז פעראנטווארטליך דער הויזווירט אדער זיין פערטרעטער.

עס ווערט אויך פעראָרדענט, אז אין די הייזער, וואו עס זענען פערהאן מעהר ווי 4 וואוינונגען, מוזען ארויסגעהאנגען ווערען ליסטעס פון די לאקאטארען און סובלאקאטארען.

וועגען איבערלאזען דאס קרייז-געריכט אין טשענסטאכאוו.

נישט לאנג, ווי עס איז נאך פיעל בעמיהונגען געלונגען צו עפענען אין אונזער שטאדט א אבטיילונג פון פיעטרקאווער קרייז - געריכט, וואס עס האט פאר דער שטאדט זעהר א וויכטיגע בעדייטונג, ווארום מען דארף נישט פאהרען אין געריכטס-אנגעלעגענהייטען קיין פיעטרקאוו.

איצט האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז די היגע אבטיילונג זאל צוריק ליקווידירט ווערען. אלס איינע פון די אורזאכען זאל אנגעגעבען ווערען דער מאטיוו, וואס דאס קרייז-געריכט האט נישט קיין געהעריגען לאקאל.

צוליעב דעם האט דער קאמיסאר ה' מאזור זיך געוואנדען צו דער געריכטס מאכט מיט אנ'אפערטע וועגען אבגעבען דעם געריכט איינס פון די הייזער, וועלכע דער מאגיסטראט האט אויפגעשטעלט אויף ארבייטער-וואוינונגען — צי די דאזיגע אפערטע וועט אנגענומען ווערען איז פארלויפיג אומבעוואוסט.

נישט אבהענגיג דערפון האבען די היגע אדוואקאטען אנגענומען בעמיהונגען מיט'ן צוועק אויסצופועל'ן אז די אבטיילונג זאל אין אונזער שטאדט ווייטער בלייבען. צוליעב דעם איז די טעג פארגעקומען אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג פון די היגע אדוואקאטען, וועלכע האט אין רעזולטאט בעפולמעכטיגט דעם דעלעגאט פון דעם אדוואקאטען-ראט ה' ווינניצקי, אויסצופארשען אין ווארשא דעם מצב פון דער דאזיגער פראגע און אין פאל פון נויטיגקייט אננעמען געהעריגע שריט ביי די מאסגעבענדע ספערען, כדי איבערצייגען וועגען דער נויטווענדיגקייט ווייטער צו דערהאלטען אין אונזער שטאדט דאס קרייז-געריכט.

אנשטאט 55 — 7 יאהר ארעסט.

אין דער היגער תפיסה זיצט זייט איינעגע יאהר דער עלטסטער און אנגעזעהענסטער פון דער גנבים-באנדע פון אוקזער קרייז, א געוויסער יאן קאספרזיק, וועלכער איז פאר אויספיהרען איינעגע צעהנדלינג גנבות, צוזאמען פערמשפ'ט געווארען אויף 55 יאהר ארעסט—די טעג איז זיינס א נייער פראצעס בעטראכט געווארען אין סאסנאוויץ, און אין רעזולטאט האט דאס געריכט פון די אלע שטראפען איהם בעשטימט צו זיצען אין טשענסטאכאוו נאר 7 יאהר.

געפונען א גרויסען שמוגעל פון טאבאק אויפן עוואנגעלישען צמענטאזש.

די פינאנץ-מאכט האט בעקומען ידיעות, אז אין דער געגענד פונ'ם עוואנגעלישען צמענטארזש, אויף דער גאס שוו. גאך, זאל זיך געפונען א לאגער פון געשמוגעלטען דייטשען טאבאק, און אז אויפ'ן צמענטארז קומען זיך צונויף די שמוגלער אדורכפיהרען זייערע געשעפטען.

די היגע פאליציי האט אנגעהויבען צו אבסערווירען די דאזיגע געגענד און האט בעמערקט ווי עס קומען דארט פערדעכטיגע פערשוינען.

אין א געוויסען טאג איז ארייז אויפ'ן צמענטאזש א גרויסע אבטיילונג פאליציי, וועלכע האט אין איין קבר געפונען עטליכע זעק געשמוגעלטען טאבאק פון דייטשלאנד אין פעקלעך צו 100 גראם.

די 6 זעק טאבאק שטעלען מיט זיך פאר א גרויסע ווערט.

ווען מען האט גענומען אויפ'ן פערהער דעם צמענטאר-וועכטער, האט ער זיך מודה געווען, אז ער געהער צו א שמוגלער - באנדע, פון וועלכער עס שטעהט אין דער שפיץ א געוויסער באלעסלאוו פידאר.

דער וועכטער צוזאמען מיט דעם אנפיהרער זענען ארעסטירט און דער טאבאק אין פערהאלטען געווארען

ארבייטסלאזיגקייט אומעטום און ביי אונז.

די צאהל ארבייטסלאזע לויט די אפיציעלע ציפערען פון דעם ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט דערגעהט 251,600 פערזאן. אין דער דאזיגער צאהל געפונט זיך אונזער שטאדט מיט 11 טויזענד ארבייטסלאזע. אין פערגלייך מיט דער פריהערדיגער צונויפשטעלונג איז אין טשענסטאכאוו געפאלען די ארבייטסלאזיגקייט מיט 22 פערזאן.

א „צו גרויסער פערדינסט".

דער „גאניעץ" דערצעהלט א מעשה, אז די הענדלערינ'ס פון פרוכטען (פערשטעהט זיך אז יודישע, רעד.) זענען געפאלען אויף א המצאה און אנשטאט לאזען פערפוילט ווערען פרוכטען, פיהרען זיי ארום ביליגע בארנעס און פערקויפען אין די גאסען אויף דארפישע וועגען, און אזוי ארום גענארען זיי די קויפער.

ער דערצעהלט דאביי, אז די הענדלערינס נעמען צו הויכע פרייזען פאר די פרוכטען, און אז אזעלכע בארנעס וואס ווערען פערקויפט אין מארק צו 15 גראשען פערקויפען זיי צו 20 גר.

ער ווענדט דעריבער אלעמענ'ס אויפמערקזאמקייט אויף דעם דאזיגען פאקט און פרעגט. א קלאץ קשיה; צו פערדינען זיי נישט צו פיעל?

דער „גאניעץ" קען די ארימע הענדלער די פאר גראשען פערדינסט נישט פערגינען...

גימנאסטיק פאר קינדער.

ביים יודישען טורן און ספארט פעראיין עגזיסטירט שוין א לענגערע צייט א קאמפלעט פאר קינדער, וועלכע גימנאסטיקירען זיך א גאנץ יאהר. דער קאמפלעט ציילט א גענוג גרויסע צאהל קינדער. ביז היינט זענען די איבונגען פארגעקומען אויף דעם פלאץ פון פעראיין. אנהויבענדיג פון 1.10 וועלען די איבונגען פארקומען אין לאקאל פון פעראיין, אגראדאווע 22. אונטער פאכמענערישע לייטונג. די קינדער זענען אונטער א שטענדיגער אויפזיכט פון דאקטוירים.

איינשרייבונגען פון קינדער פון 6 יאהר אן, נעמט אן דער סעקרעטאריאט פון פעראיין.

דאס פוטער-געשעפט פון די פירמא
פיק און זשעלינסקי
טשענסטאכאוו, 1 אלעע 3
פראנט ערשטער שטאק
איז פערזעהען צום קומענדען סעזאן מיט א גרויסען אויסוואהל
פון אלערליי פוטער-סחורות,
ווי פערשידענע פעל, בלאמען, קעלנער, פעלצלעך אויך פערטיגע און בעשטעלטע דאמען און הערען-פוטערס א. א. א.
ביליגע פרייזען! — — — — רעעלע בעהאנדלונג!
קומט און איבערצייגט אייך!
אכטונג: פראנט ערשטער שטאק.

אכטונג!
שיך און גאלאנטעריע = סוחרים!
צום קומענדען ווינטער - סעזאן בעזיצען מיר אויפ'ס לאגער א גרויסען אויסוואהל פון
קאטעיל-שיך (באמבאשעס)
אלע סארטען פון קלענסטען ביז'ן גרעסטען נומער.
צום שול-יאהר צו בעקומען
סקאק - גימנאסטיק - לאטשען און אלערארט קינדער - שיכלעך
קומט און איבערצייגט אייך! ביליגער ווי איבעראל!
קאאפ. „אבוביצע" נייער מארק 2.

Pracownia kuśnierska
I-sza ALEJA 4
wykonuje dla pań i panów wszelkie roboty, jako też reperacje wchodzące w zakres kuśnierswa
SOLIDNIE i PO CENACH PRZYSTĘPNYCH
według najnowszych fasonów
M. LIBERMAN **1-sza ALEJA № 4,** parter, II brama na prawo.

OPTYK MEDICAL
Z. ERNER, II-ga Aleja 31
געוו. אפטיקער אין די גרעסטע פאריזער אפטישע לאגערען.
עמפפעהלט די בעסטע קוואליטעטען ברילען און בינאקלען.
פונקטליכע אויספיהרונג לויט די רעצעפטען פון די אקוליסטען. **פאטאגראפישע אפאראטען** און זעמטליכע טיילען דערצו. מאדערנסטע איינריכטונג צו שלייפען גלעזער.

אכטונג: ברילען פון 2 זל. אן
זעהר ביליגע פרייזען.
סאלידע בעהאנדלונג.

פיש
אין דעם ניי - געעפענטען פרוכטען-געשעפט א. ד. פ.
„JABŁORYB"
1 אלעע 12 (פראנט-געוועלב)
בעקומט מען יעדען טאג **אלערליי פיש**

Teatr „ODEON"
אלעע 27.
לעצטער סעאנס 10 אווענד.
אויפ'ן 1 סעאנס. קרזעסלא 1 זל.

ערשטער מוסטערהאפטער
קלאנג-קינא
Nowości
אלעע 12
לעצטער סעאנס 9-30 אווענד.
היינט און ווייטערע טעג.

MADAME POMPADOUR אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום היינט צום לעצטען מאל! אונגעווערהנליך קונסטווערק!
פון מארגען, שבת דעם 19 ד. ח. מעכטיגסטער פילם פון סעזאן!
DANCING i ARTYśCI דראמא פונ'ם נאכט-לעבען אין ניו - יארק.
הויפט-ראלען: **נאנסי קאראל, האל סקעלי א. א.**
די דיאלאגען איבערזעצט אויף פויליש.
פון היינט אנהויב: זונטאג 3, שבת 4, וואכען-טעג 5 נ"מ. לעצטער סעאנס האלב 10.

צוליב דער גרויסער נאכפראגע די לעצטע 2 טעג היינט פרייטאג און מארגען שבת
גרויסע יודישע דראמא, גערעדט און געזונגען יודיש!
אייביגע נאראנים דער פילם איז בעגאנגען מיט'ן גרעסטען עולם אין גאר ז'ער וועלט. אין ווארשא — 6 וואכען.
הויפט-ראלען: **יודעל דובינסקי, יהודה בלייך, ב. גודינסקא.**
איבערן'ן פראגראם: 1) קאמעדיע **„אוי, דאקטאר"** מיט'ן בעריהמטען קאמיקער **מנשה סקולניק**
2) **„דאס יודישע ליעד"** געזונגען דורך דעם וועלט-בעריהמטען אמעריקאנער חזן **לואיס וואלדמאן.**
בילעטען פון 50 גר. ביז 1.80 — אנהויב 3 נכמ. — איינצעלהייטען אין די אפישען. — נאך היינט, מארגען

Redaktor: Izrael Płockier Wydawca B. Bocian Druk. B. Bocian, Aleja 6

ראש - השנה אין דער נייער סינאַגאָגע.

ווײַלענדיג הײַ־יאָהר ראש־השנה אין טשענסטאכאוו האָב איך געדאַוונט אין דער נייער סינאַגאָגע. איך וויל דעריבער די דאָזיגע געלעגענהייט אויסנוצען, אַרויסזאָגענדיג מיין מיינונג וועגען דעם אָבער־קאַנטאָר ה' פישעל זיינע מוזיקאַלישע פעהיגקייטען און זיין טאַלאַנטפולעס אבריכטען די פערשידענע ראש־השנה'דיגע תפלות, ווי אויך דעם הערליכען גוט־איינשטודירטען כאָר. אגב וויל איך אונטערשטרייכען—נישט חלילה מחמת גאוה—אַז דאס דאָזיגע געביעט איז מיר נישט פרעמד, ווארום זייט אַ רייהע יאהרען בין איך עוסק אין מוזיק. שטודירענדיג בפרט די יודישע סינאַגאָגאַלע מוזיק און געזאַנגען, פון וועלכע איך האָב שוין אונצעהליגע מאָל קאָנצערטען געגעבען אין גרויסע אייראָפּעאישע שטעדט.

איצט—צום ענין!

דאס דאוונען פון אָבער־קאַנטאָר ה' פישעל מיט זיין כאָר האט אויף מיר געמאַכט דעם בעסטען איינדרוק. ענטציקענד און הערליך זענען אויסגעפיהרט געוואָרען דורכ'ן אָבערקאַנטאָר ה' פישעל און זיין כאָר „ונתנה תוקף", בעזונדערס „כי כשמך" (פון פּראָפעסאָר לעוואַנדאָווסקי), וואס עס איז מיר אגב גוט בעקאַנט. דער אָבערקאַנטאָר האט דאָ בולט אַרויסגעוויזען זיין רייכע מוזיקאַלישע קולטור, טיעפע הרגשה, אויספיהרענדיג מוסטערהאַפט און גלענצענד מיט דער בעטייליגונג פונ'ם כאָר די דאָזיגע תפלה.

אַ אויסערגעוועהנליכען רושם האט אויף מיר געמאַכט דער מוסף פון 2־טען טאָג ראש־השנה, וועלכער וועט מיר תמיד פערבלייבען אין זכרון—דאס ריהרענדע בעטען פון ה' פישעל, זיין קלאַנגפולע שטימע, זיין עקסטאַטיש דאַוונען דעם „לאל עורך דין" „ועל המדינות" האָט מיך גענצליך צובראָכען און גערירט ביז די טיפסטע תהומות פון מיין נשמה.

דער כאָר איז אויך דעם צווייטען טאָג געווען פיעל בעסער. אויספיהרענדיג אַלץ גלענצענד און מוסטערהאַפט.

דעריבער וויל איך דאָ אויף די שפאַלטען פון דער „טשענסטאָכאָווער צייטונג" אויסדריקען דעם געעהרטען אָבערקאַנטאָר ה' פישעל, דעם כאָר־דיריגענט, ווי אויך דעם גאַנצען כאָר אַ הארציגען יישר־כח און אַ גמר חתימה טובה פאַר זייער הערליכען אויספיהרען די תפלות.

זיגמונד פּאַשאָף.

זי האָט זיך נישט געקענט פון שמערצען בכלל דירען,

איצטער איז זי פטור אינגאַנצען פון רעוומאַטיזם!

וואס פאַר אַ שרעקליכער געפיהל נישט קענען אַליין אויפשטעהן פון בעט! אַזוי שטייף זענען די הענט און פיס!—נישט פעהיג צו דער אַרבייט—דאס איז אַ קרבן פון רעוומאַטיזם. אָבער היינט איז זי ווייטער פריש און בעוועגליך ווי פריהער און פיהלט נישט קיין שום וועהטאָגען. פרוי וו. מאַיק, גרודזיאַנדז, שעווסקא 16 שרייבט אונז: שוין אַ לענגערע צייט האָב איך געליטען אויף רעוומאַטיזם אין די הענד און פיס. די וועהטאָגען האבען מיר אַזוי דאָקוטשעט אַז איך האָב אָפט אַ גאַנצע נאַכט נישט געקענט שלאָפען. מיינע הענד און פיס זענען מיט דער צייט אַזוי שטייף געוואָרען, אַז איך האָב מיך כמעט נישט געקענט ריהרען. איך קען פשוט נישט בעשרייבען ווי איך האָב דורך דער צייט געליטען. דורך 7 חדשים האָב איך פּראָבירט פערשידענאַרטיגסטע מיטלען וועלענדיג זיך בעפרייען פון די שרעקליכע וועהטאָגען. אָבער עס איז מיר באמת ערשט דאַן בעסער געוואָרען, ווען איך האָב אָנגעהויבען נעמען טאָגאַל. שוין אין אַ וואָך אַרום זענען די וועהטאָגען געוואָרען קלענער און איך האָב געקענט רוהיג שלאָפען. זעהענדיג אַזעלכע גוטע רעזולטאַטען האָב איך ווייטער גענומען טאָגאַל שטרענג לויט פאַרשריפטען. מיט דער צייט האָב איך ווירקליך געפיהלט ווי מיינע הענד און פיס ווערען וואס ווייטער מעהר בעוועגליכער. איצט בין איך שוין אינגאַנצען פטור פון דער אונאַנגענעהמער קרענק, אַזוי, אַז היי־יאָהר האָב איך אַ דאַנק טאָגאַל געקאָנט פערציכטען אויף אַ רייזע אין אַ קור־אָרט. טאָגאַל איז באמת אַ ראַדיקאַל מיטעל! וועגען דעם קענען עדות זאָגען טויזענדער מענשען, וואס האבען גענומען טאָגאַל ביי רעוומאַטיזם, פּאָדאַגרע, רייסען און ברעכען אין די ביינער, נערוועז און קאָפּוועהטאָג, גריפּע, פערקיהלונגען און אַנדערע עהנליכע קראַנקהייטען. אונשעדליך פאַר'ן מאָגען, האַרץ און אַנדערע אָרגאַנען. טאָגאַל שטילט נישט נאָר די וועהטאָגען, אָבער דערשטיקט אויך אין קערן די אַלע חולאת'ן! דעריבער האָט מען אַפילו ביי כראָנישע פאַלען דערגרייכט מיט טאָגאַל איבערראַשענדע רעזולטאַטען. און ווען נאָך טויזענדער דאָקטוירים פערשרייבען טאָגאַל. קען דאָך יעדער מיט צוטרוי דעם מיטעל קויפען. פּראָבירט נאָך היינט, פאָדערט אָבער וויראַזשנע נאָר טאָגאַל! אין אַלע אַפּטייקען!

די 8־טע לאַנד - קאָנפערענץ פון „השומר - הצעיר".

(קאָמוניקאַט).

דעם 23־טען סעפטעמבער עפענט זיך אין וואַרשע די 8 לאַנד־קאָנפערענץ פון דער יודישער יוגענט - אָרגאַניזאַציע „השומר־הצעיר".

דער „השומר־הצעיר", די עלטסטע און גרעסטע יוגענט־אָרגאַניזאַציע אויף דער יודישער גאַס איז אין די לעצטע יאָהרען — בעזונדערס זייט דעם 7־טען לאַנד קאָנפערענץ — שטאַרק געוואַקסען הן אין כמות והן אין איכות. דער „השומר־הצעיר" איז זיך ברייט פונאַנדערגעוואַקסען, אריינגעדרינגען אין אַלע שיכטען פון דער יודישער יוגענט אין פוילען און ציילט היינט צו טאָג 20.000 מיטגלידער (א חוץ גאַליציע, וועלכע האָט א בעזונדערע לאַנד־אָרגאַניזאַציע). אָבער נישט בלויז אין צאָהל איז דער „השומר־הצעיר" געוואַקסען — דער „השהצ" איז היינט א וויכטיגער פאַקטאָר אין דער ציוניסטישער בעוועגונג. צום לעצטען ציוניסטישען קאָנגרעס האָט דער „השהצ" פון פוילען געהאַט 3 דעלעגאַטען (דער „השהצ" בכלל — 8 דעל.) אויפ'ן קאָנגרעס האָט דער „השהצ"־דעלעגאַציע א וויכטיגע ראָל געשפּיעלט און איז געווען פערטרעטען אין אַלע קאָמיסיעס.

גרויס איז אויך די בעדייטונג פון „השהצ" אויפ'ן געביעט פון דער העבּרעאישער שפּראַך און קולטור. און דאָס נישט בלויז דורכ'ן אריינברענגען די העבּרעאישע שפּראַך אין טאָג־טעגליכען לעבען פון דער בעוועגונג — וואָס דאָס איז זעלבסטפערשטענדליך, נור אויך אויפ'ן געזעלשאַפטליכען געביעט, אין קאַמף פאַר דער נייער העבּרעאישער שול. אויף דער בערלינער פאַר־קאָנפערענץ, וואָס איז פאָרגעקומען פאַר'ן ציוניסטישען קאָנגרעס און אויף וועלכער ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַנ'אַלוועלטליכע „הסתדרות העברית" האָט זיך אַקטיוו בעטייליגט א פאַרשטעהער פון „השומר־הצעיר". אין דער קאָנפערענץ פון „תרבות", וואָס קומט פאַר סוף סעפּטעמבער איז די „השומר־הצעיר" פראַקציע אויפ'ן ערשטען אָרט און בעשטייט פון 35 פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער צאָהל דעלעגאַטען.

די טעטיגקייט פון „השומר־הצעיר" אויפ'ן געביעט פון ערציאונג, אַרבּייט פאַר'ן ק. ק. ל., „החלוץ" און אויפ'ן פראָנט פון אַרבייטענדען ארץ־ישראל איז גענוג בעקאַנט.

דאָס אַלעס גיט דער קאָנפערענץ א בעזונדערע וויכטיגקייט און דערצו נאָך דאָס פּראָבּלעם פון וועג פון עלטערן שומר, וואָס דאָס איז די צענטראַלע פראַגע פון דער קאָנפערענץ: וואָס זאָל זיין דער וועג פון עלטערן שומר, בשעת ס'איז נישטאָ קיין עליה קיין א"י? — דאָס אַלעס רופט אַרויס א בעזונדער'ס שטאַרקע פּעראינטערעסירונג און ערוואַרטונג מצד די שומרישע און די צו איהם נאָהנטע קרייזען.

די קאָנפערענץ וועט דויערען 5 טעג. דער ספר־היום נעהמם אַרום רעפּעראַטען און שמועסען אויפ'ן אידעאָלאָגישען, ערציערישען, און געזעלשאַפטליכען געביעט. אין דער קאָנפערענץ בעטייליגען זיך מצד די שומרישע קבוצים אין ארץ־ישראל: א. גורצוויטש, יעקב חזן, עמאַ לעווין און אברהם ראַוויצקי.

ח. ל.

קליינער פעליעטאָן.

על חטא.

על חטא — קלאַפּען זיך יודען אין האַרצען און רעכענען אויס אַלע מיני חטאים, וואָס זיי האָבּען געטהון, אָדער אין זינען געהאַט, נאָר נישט געהאַט קיין מעגליכקייטען זיי צו טהון...

מען קלאַפּט זיך אין האַרצען און מען בעט אַ כפרה אויף די בעגאַנגענע חטאים. איך האָב אַדורכגעקוקט די אַלע חטא'ס און איינגעפונען, אַז אַ סך על חטא'ס, וואָס געפונען זיך אין סידור'ל זענען פערעלטערט און ס'וואָלט געווען אַ יושר, אַז ס'זאָל קומען עפּיס אַ אויטאָריטעט, וואָס זאָל זיי פערבּייטען אויף אַנדערע על־חטא'ס, אויף מאָדערנע, וואָס זענען צוגעפּאַסט צו דער היינטיגער צייט, צו אונזערע מאָדערנע זינד און חטאים.

ווען ער קאָן דאָס נישט, זאָל מען כאָטש צו יעדען על־חטא צוגעבּען אַ פּירוש, זאָל מען פערטייטשען וואָס פאַר אַ פּונקטען עס געהען אַלץ אַרונטער אונטער דעם פּאַראַגראַף.

אָט למשל צו דעם על חטא פון באונס וברצון זאָל מען צוגעבּען אַז דאָס איז טייטש: ווען מען צווינגט אָנצונעמען דעם פּרעזעס־אַמט און ווער עס וויל איהם אָננעמען מיט גוטען ווילען. ביים בגלוי ובסתר, דאַרף מען צוגעבּען, אַז אָפֿענערהייד פאַר מענשען מאַכט מען זיך פאַר אַ פיינעם מאַן, בסתר אָבער, ווען קיינער זעהט נישט, טהוט מען אַב אַלע שווינערייען און מען בעמיהט זיך צו בעגראָבען יענעם אַזוי, אַז קיין האָהן זאָל נישט קרייען. ביודעים ובלא יודעים, פון אַ סך פאַסקודסטווס ווערט מען געוואויר און פון אַ סך געמיינהייטען און כל מיני פּסלנות וועט מען קיינמאָל זיך נישט דערוויסען ווער עס האָט דאָס שטיקעל אַרבּייט געמאַכט.

בלשון הרע, ווער עס טראָגט אַרום פערשידענע פּלאָטקעס, וועלכע הויבּען זיך נישט אָן, נאָר כדי אַרויסצורופען בייז בּלוט. ביי דעם חטא מיינט מען אויך די היינטיגע, מישטיינס געזאָגט, פּאַרטייאישע פּרעסע, וואָס אין נאָמען פון אידעאַליזם שרייבּט זי לשון־הרע און רכילות, אַבי נאָר אָנצוצינדען אַ פייער.

בעזות מצח, ווער עס האָט אַ קופּערנעם שטערען, דער ווערט ביי יודען אַ פאַרשטעהער, אַ דאָזאָר, אַ גבאי. בשנאת־חנם, דאָס וואָס אין די יודישע קהלות האָט מען זיך פיינד און פאַרוואָס און פאַרווען ווייסט קיינער נישט.

דאַן וואָלט מען געדאַרפט צוגעבּען נאָך עטליכע פרישע על חטא'ס, ווי למשל:

על חטא בסקאַרב — איך בין אויסגעוועהלט געוואָרען צו זיצען אין סקאַרב און צו פערטיידיגען דאָס ביסעל יודישע סוחרים, נוץ איך דאָס אויס זיך נוקם צו זיין אין מיינע שונאים און לייג זיי אַריין ניין איילען טיעף, און איך מאַך פון דעם אַ פּערזענליך געשעפטיל.

על חטא בקריזיס, דאָס וואָס אַ סך מענשען, וועלכע ס'איז זעהר גוט, נוצען אָבער אויס דאָס, וואָס ס'איז אַ קריזיס, כדי אַראָבצוואַרפען פון זיך די פערפליכטונגען, וועלכע זיי קענען אויספיהרען. עס איז אַ קריזיס—טענה'ט דער נגיד—און איך גיב נישט.

און צום סוף אַ על חטא פאַר מיר הקטון. על חטא—דאַרף איך זיך קלאַפּען אין האַרצען—פאַר די עבירות, וואָס איך טהו אַ גאַנץ יאָהר, וואָס איך רייס נישט אַראָב די מאַסקעס פון די צבועקעס, פּאַסקודניאַקעס און „פיינע" לייט, כדי עס זאָל בּעוואוסט ווערען אין דער גאַנצער שטאָדט זייערע עהרליכע מעשים...

סמאָל

בית־לחם רופט אייך!

די געזעלשאַפט „בית לחם", וועלכע בעזאָרגט הונדערטער בכבוד'ע יודישע אָרימע מיט פערשידענע פּראָדוקטען אויף יום־טוב און שבת ראַנגעלט זיך מיט אַ געוואַלדיגען קריזיס.

די אויפרופען, וואָס די געזעלשאַפט האָט אַרויסגעלאָזט צו די מעהר פערמעגליכע פירמעס וועגען שטיצע האָבען נישט געהאַט קיין ערפאָלג. דער חודש־אָבצאָהל ווערט וואָס אַמאָל אַלץ קלענער און וויניגער, נדבות אין די מנינים און שטיבלעך זענען אַרויס פון דער מאָדע, אויך די אַקטיווע מיטאַרבייטער פון בית־לחם פערלירען דעם מוטה, זעהענדיג אַז די צאָהל מקבלים ווערט וואָס אַמאָל אַלץ גרעסער און די נותנים—אַלץ וויניגער.

לעצטענס האָט דער בית־לחם איינגעאָרדענט אַ לאָטעריע, ווי די הכנסה ברענגט אַריין איבער 500 גילדען, דאָס איז אָבער ווי אַ טראָפען אין ים אַריין.

עס איז אומבעדינגט אָבער נויטיג אַ גרויסע הילפס־אַקציע, עס געהט צו יום־טוב און דערנאָך ווינטער. די נויט איז שרעקליך און אויב מען וועט ווייטער בלייבען גלייכגילטיג וועט ח"ו געשעהן אַ קאַטאַסטראָפע.

יודען, ערפילט אייער הומאַניטאַרען חוב לגבי אייערע אָרימע ברידער — דער בית־לחם רופט אייך!

די ציהונג פון „בית לחם".

פערגאַנגענעם דינסטאָג איז אין זאָל פון דער נייער סינאַגאָגע פאָרגעקומען אין דער אַנוועזענהייט פון דער פערוואַלטונג פון בית לחם, איינגעלאַדענע געסט און אַ פאַרשטעהער פון דער פרעסע, די ציהונג פון ווערטפולע חפצים, וואָס איז איינגעאָרדענט געוואָרען לטובת דעם בית־לחם.

אין רעזולטאַט האָבען זוכה בגורל געווען: נומער 58 אַ גאָלדענעם זייגער, 17—אַ וויזימאַטשקע, 590—אַ האַלב טיץ פּלאַטין - לעפעלעך, 594 און 508 צו וועק־זייגערס, 164 און 410 צו לעדערנע טעקעס, 270 און 252 צו טישטוכער, 738—אַ שטיקעל לייוווענט, 229, 241, 444, 597, 765, 988, 885, 583, 28 און 799 צו אייביגע פעדערס.

די צווייטע סעריע פון דער בית־לחם לאָטעריע איז אין פערקויף.

קאָמוניקאַט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן אונערוואַרטעטען אויסגאַנג פון די פּרעזידיום־וואַהלען אין דער היגער קהלה - פערוואַלטונג און די קלאַנגען, וואָס ווערען אַרום דער דאָזיגער וואַהל פערשפּרייט, האַלטען מיר פאַר אונזער חוב אויפצוקלערען פאַר דער יודישער עפענטליכקייט די שטעלונג פון אונזער פראַקציע.

תיכף ביים ערשטען קאָנסטיטואירונגס־פּרוב פון דער פערוואַלטונג האָבען זיך געלאָזט בעמערקען טענדענצען פולשטענדיג צו איגנאָרירען אונזער פראַקציע און דערוויטערן זי פון יעדען איינפלוס אויפ'ן גאַנג פון דער קהלה־אַרבייט. צו אַ בולט'ן אויסדרוק זענען די דאָזיגע טענדענצען געקומען ביים צווייטען קאָנסטיטואירונגס־פּרוב, ווען ס'איז צוליעב דער נעשאַפענער לאַגע, געראָפען געוואָרען אַ דרינגענדע בעראַטונג פון אַלע פראַקציעס און דערביי איז אונזער פראַקציע אויסגעמיטען געוואָרען.

נאַטירליך, אַז מיר האָבען צו די דאָזיגע טענדענצען נישט געקענט פערבלייבען גלייכגילטיג און מיר האָבען בעשלאָסען נישט קיין אַנטייל צו נעמען אין די פּרעזידיום־וואַהלען.

נאָכ'ן לעצטען נישט־געלונגענעם פּרוב, ווען ה' גאָלדשטיין האָט—טראָץ דער גרויסער מעהרהייט שטימען, וועלכע ער האָט בעקומען—דעם מאַנדאַט נישט אָנגענומען און מיט דער רעזיגנאַציע זיך געוואָנדען צו דער אויפזיכטס־מאַכט, אויסמיידענדיג לגמרי די קהלה־פערוואַלטונג, פון וועלכער ער האָט אייגענטליך דעם מאַנדאַט בעקומען, האָט מען פון פערשידענע זייטען געפּרובט אָנצוקניפּען אונטערהאַנדלונגען מיט די אגודה־פאַרשטעהער, אַרויסרוקענדיג פערשידענע קאַנדידאַטורען.

קורץ פאַר די פּרעזידיום־וואַהלען איז ווידעראַמאָל אויפגעשווימען די קאַנדידאַטור פון ה' גאָלדשטיין. דערביי האָט אָבער ה' גאָלדשטיין ערקלערט, אַז אויב ער וועט נישט בעקומען די שטימען פון אַלע פערוואַלטונגס־מיטגלידער וועט ער דעם מאַנדאַט נישט אָננעמען. ווען ס'איז דעריבער קלאָר געוואָרען, אַז די דעמאָקראַטישע גרופּע וועט פאַר'ן ה' גאָלדשטיין נישט שטימען, האָט ממילא די דאָזיגע קאַנדידאַטור פערלוירען איהר אַקטואַליטעט און די פּרעזעס־פראַגע איז ווייטער געבליבען אָפען.

די „מזרחי"־פאַרשטעהער האָבען דאַמאָלס ערקלערט, אַז ווען מצד דער דעמאָקראַטישער גרופּע וואָלט אַרויסגערוקט געוואָרען די קאַנדידאַטור פון ה' וו. זשעריקער, וואָלט די דאָזיגע קאַנדידאַטור נישט אָנגעטראָפען אויף קיין שוועריגקייטען און עס וואָלט נאָך מעגליך געוועזען אַ לאָיאַלע מיטאַרבייט.

און ווען אונזער פאַרשטעהער ה' פאָגעל האָט געשטעלט אַ פראַגע, צי ער קען אויף דעם סמך אונטערנעמען שריט צו ווירקען אויפ'ן ה' זשעריקער, אַז ער זאָל מסכים זיין דערצו, האָט ער בעקומען אַנ'ענטפער, אַז יאָ מיט אַ פערזיכערונג, אַז אין אַזאַ פאַל, דאָס הייסט אויב ה' זשעריקער וועט מסכים זיין אַרויסצושטעלען זיין קאַנדידאַטור, וועט איבערהויפּט קיין געגען־קאַנדידאַטור נישט אַרויסגעשטעלט ווערען. דאָס דאָזיגע שטעלען מיר פעסט, טראָגענדיג דערפאַר די פולע אחריות.

זייענדיג זיכער, אַז ז'ער ענין איז ענדגילטיג ערלעדיגט, האָבען מיר אָנגעוואָנדען פערשידענע מיטלען צו ווירקען אויפ'ן ה' זשעריקער, אַז ער זאָל מסכים זיין דערצו, וואָס עס איז אונז אויך געלונגען.

ווי ערשטוינט זענען מיר אָבער געוואָרען, ווען אויף דער פערוואַלטונגס־זיצונג איז פּלוצלונג אויפּסניי אַרויפגעשוואומען די קאַנדידאַטור פון ה' גאָלדשטיין, וועלכער איז אויך מיט אַ מעהרהייט שטימען אויסגעוועהלט געוואָרען.

נאַטירליך, אַז מיר האָבען נישט געקענט האַנדלען אַנדערש, נאָר שטימען אויף דער קאַנדידאַטור פון ה' זשעריקער, מיט וועלכען מיר האָבען אויפ'ן סמך פון די ערקלערונגען מצד די „מזרחי"־פאַרשטעהער, אונטערהאַנדעלט און אויף איהם געווירקט.

אָט דאָס איז געוועזען די פאַקטישע סבה פון אונזער שטעלונג בעת די פּרעזידיום־וואַהלען און אַלע אַנדערע קלאַנגען וועגען „געהיימע" אָבמאַכען מיט „פּונקטען" און „בעדינגונגען" זענען פשוט אויסגעזויגען פון פינגער.

אגודת שלומי אמוני ישראל
אגודת ישראל טשענסטאָכאָוו.

צוזאַמענפאָהר פון די יודישע האַנדווערקער אין פוילען.

מאָנטאַג דעם 28 ד. ח. דעם ערשטען טאָג חוה"מ סכות קומט פאָר אין וואַרשאַ אַ צוזאַמענפאָהר פון די יודישע האַנדווערקער־פערבּאַנדען אין פוילען.

אויפ'ן טאָג־אָרדנונג שטעהען זעהר וויכטיגע פראַגען.

פון דער היגער אָבטיילונג פאָהרט אַ גרעסערע צאָהל דעלעגאַטען.

„אָררט" אין טשענסטאָכאָוו.

ווי מיר ווערען געוואויר וועט די „אָררט"־כאַליאַסטרע געבּען די צווייטע טעג סכות אין אונזער שטאָדט עטליכע פאָרשטעלונגען.

ווי מען פערזיכערט אונז וועט דאָס זיין דאָס בעסטע, וואָס די טעאַטער־ליבּהאַבער קענען זיך ווינשען.

געטריערס—אין נעכסטען נומער.

די לעגיאָנען - פייערונגען.

אין די טעג פון 19 און 20 ד. ח. אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעגיאָנען־פייערונגען, וועלען אין אונזער שטאָדט זיין הויכגעשטעלטע מלוכה'שע און פּריוואַטע פּערזענליכקייטען וואָס זענען בּעריהמט אין פוילען.

די אָרטיגע מאַכט אַפּעלירט דעריבער צו די היגע איינוואוינער אַז אין די דאָזיגע טעג זאָלען זיי דעקאָרירען די הייזער און באַלקאָנען.